

sij

strani 4–7

**METAL RAVNE PREDAL
NAMENU EPŽ 3**

stran 8

**MARJANA DROLČ –
NAJBOLJŠA SLOVENSKA
NABAVNA MENEDŽERKA**

stran 16

**NOŽI RAVNE ŽE ČETRTEČ
USPEŠNO NA SEJMU IFAT
ENTSORGA**

stran 31–32

**PREDSTAVLJAMO
SUZ-ov PODMLADEK**

- INVESTIRAMO**
- 4** METAL RAVNE PREDAL NAMENU EPŽ 3
- ZMAGUJEMO**
- 8** MARJANA DROLC – NAJBOLJŠA SLOVENSKA NABAVNA MENEDŽERKA
- POROČAMO**
- 9** ULITO V ŠTEVILKE APRILA 2012
- NAPREDUJEMO**
- 10** PROIZVODNJA SVETLIH PROFILOV V ZNAMENJU AVTOMATIZIRANE ULTRAZVOČNE KONTROLE
- 12** OBČUTNO POVEČALI NOSILNOST INDUSTRIJSKE TEHTNICE
- 14** UPORABA NIOBIJA V AVSTENITNIH NERJAVNIH JEKLIH
- TRŽIMO**
- 16** NOŽI RAVNE ŽE ČETRTO USPEŠNO NA SEJMU IFAT ENTSORGA
- 17** Z JOBST-RAINERJEM KUNZEJEM SKUPAJ ŽE 40 LET
- RAZVIJAMO IN TRŽIMO**
- 18** SERPA IZDELUJE VITLE ZA RUDARSTVO
- TRŽIMO**
- 19** MESEC TRGA IN KUPCEV V ACRONIJU
- MARKETINŠKI KOTIČEK**
- 20** KITAJSKO UPOČASNJEVANJE – TEŽAVA ALI PRILOŽNOST?
- SKRBIMO ZA OKOLJE**
- 22** ZMANJŠUJEMO HRUP V OKOLJE
- 23** VODA JE ŽIVLJENJE
- MALA ŠOLA KEMIJE**
- 25** VZORCI ZA KEMIJSKE ANALIZE
- INOVIRAMO**
- 27** RAZPIS ZA INOVACIJE GZS, OBMOČNE ZBORNICE ZA GORENJSKO
- IZOBRAŽUJEMO SE**
- 28** KDOR DANES DELA TAKO KOT VČERAJ, GA JUTRI NE BO VEČ!
- KADRUJEMO**
- 30** KADROVSKA GIBANJA V APRILU 2012
- SKRBIMO ZA NASLEDSTVO SODELAVCEV**
- 31** PREDSTAVLJAMO SUZ-ov PODMLADEK
- 33** POSLAVLJAMO SE
- OBVEŠČAMO**
- 34** KOORDINACIJA SINDIKALNIH PODRUŽNIC SKEI SIJ V METALU RAVNE
- SODELUJEMO**
- 35** SREČANJE UPOKOJENCEV NOŽEV RAVNE
- ANKETIRAMO**
- 36** KATERI JE NAJBOLJŠI NASVET, KI STE GA PREJELI V ŽIVLJENJU?
- ODKRIVAMO TALENTE**
- 38** GLASBA JE STALNICA V MOJEM ŽIVLJENJU
- POVEZUJEMO S PRETEKLOSTJO**
- 40** PREVZEM ŽELEZARNE V DELAVSKO UPRAVLJANJE
- LOKALNO-AKTUALNO**
- 42** PRAZNIK OBČINE RAVNE NA KOROŠKEM
- 43** ŠTEFAN MARFLAK RAZSTAVLJAL V METALU RAVNE
- 44** 100 LET ORGANIZIRANEGA SLOVENSKEGA GORSKEGA REŠEVANJA
- OBNAVLJAMO ENERGIJO**
- 46** JEKLARSKI POHODI 2012
- 47** IzJEMEN
- ŠPIKOV KOT**
- 50** PTIČJI ŠPIK
- 51** AFORISTIČNA ŠARŽA
- 51** KARIKATURA
- 52** SMEH JE POL JABOLKA
- 52** MOŽGANSKI KRIŽKRAŽ

Fotografija na naslovnici:
Tomo Jeseničnik.

Opekač je električna priprava, v kateri se opekajo kruhove rezine. Primer: Koščke kruha je zložila v opekač.

Vir: SSKJ (Slovar slovenskega knjižnega jezika)

SIJ Slovenska industrija jekla
skupina

Interni mesečni časopis skupine SIJ – Slovenska industrija jekla

Glavna in odgovorna urednica:
Anja Potočnik.

Področna urednika:
za gorenjsko regijo Stane Jakelj, Acroni,
in za koroško regijo Melita Jurc, Metal Ravne.

Uredniški odbor:
SIJ – Slovenska industrija jekla: Monika Štojs; Acroni: Petra Žvan, Nataša Karo; Metal Ravne: Vesna Pevec Matijević, Eleonora Gladež; Serpa: Mija Laure; Elektrode Jesenice: Raško Penič, mag. Mojca Šolar; Noži Ravne: Egidij Hudrap, Romana Petek; SUZ: mag. Tanja Avguštin Čufer, Teja Platiša; ZIP center: Kristijan Oprešnik.

Stalni sodelavci:
Boris Berginc – Špikov kot; Tone Kelbl in Marjan Mencinger – Obnavljamo energijo/pohodništvo in potovanja; Drago Ronner – križanka; Andrej Brumen - Dejde – Aforistična šarža.

Nepodpisane fotografije:
arhiv SIJ-a, Dreamstime, iStock, Shutterstock, Microsoft Office Online, www.wikimedia.org.

Jezikovni pregled: mag. Andreja Čibron - Kodrin.

Oblikovanje: Sans, Andrej Knez, s.p.

Tisk: ZIP center.

Naklada: 3000 izvodov.

Izdajatelj in naslov uredništva: SIJ – Slovenska industrija jekla, d. d., Gerbičeva 98, 1000 Ljubljana, tel.: 01/242 98 18, e-pošta: anja.potocnik@sj.si, melita.jurc@metalarvne.com, stanislav.jakelj@acroni.si

Anja Potočnik, pomočnica uprave za odnose z javnostmi in odgovorna urednica, SIJ – Slovenska industrija jekla

fotografija: Irena Herak

Zadovoljstvo je sladko, a kratko

Bil je naš dan. Tako naš, da smo ga praznovali kar dva dni. Sredi maja smo namenu uradno predali še eno veliko investicijo. Predsednik vlade Janez Janša, predsednik uprave Tibor Šimonka, delavec Boris Kajžer in direktor Andrej Gradišnik so ob ploskanju in spodbujanju projektnih partnerjev, kupcev, dobaviteljev, sodelavcev in vseh dragih gostov simbolično pognali novo napravo Metala Ravne za elektropretaljevanje pod žlindro. Drugi dan so si našega novega jeklenega robota prišli ogledat delavci in sokrajani, ki se znajo veseliti uspeha drugega. Slednje je zelo redka dobrina, saj so časi bolj na redko posejani z uspehi, za pregovorno nevoščljivost Slovencev pa ne bomo trčili »črnili«. Čeprav so mnenja o učinkovitost in uspešnosti prodaje skupine SIJ – Slovenska industrija jekla deljena, se s tem ne bomo več obremenjevali, saj sem vse bolj trdno prepričana, da bi mnogi radi delili našo usodo. Svetovno gledano smo žepna jeklarna. A strup je bil vedno v majhnih flaškah. Z izkušnjami, ki smo jih pridobili na naši večstoletni poti, z naložbeno naklonjenostjo lastnikov in predanostjo sodelavcev smo trn v peti velikim jeklarnam, saj znamo nadvse dobro izkoristiti in v sozvočje postaviti naše sposobnosti, prilagodljivost in neizčrpno energijo za še več in bolje. Kot je v svojem govoru poudaril direktor Metala Ravne in zaprisežen alpinist: »Zadovoljstvo na vrhu je kratko. Takrat se zaveš, da je osvojen cilj le korak na poti do novih, še višjih ciljev.«

besedilo Anja Potočnik, pomočnica uprave za odnose z javnostmi, SIJ – Slovenska industrija jekla
fotografije Dobran Laznik, Aperturia

METAL RAVNE PREDAL NAMENU EPŽ 3

Metal Ravne je z novim obratom EPŽ 3 (elektropretaljevanje pod žlindro) nadgradil proizvodnjo kakovostnih jekel višjega cenovnega razreda, kar bo razširilo prodajno tržišče ter krepilo položaj skupine SIJ – Slovenska industrija jekla in Metala Ravne na zahtevnem jeklarskem trgu. Novi EPŽ, vreden 15,6 milijona evrov, omogoča izdelovanje čistejših jekel z boljšimi preoblikovalnimi lastnostmi.

**ANDREJ GRADIŠNIK,
GLAVNI DIREKTOR METALA RAVNE:**

[...] »V skoraj štiristoletni zgodovini jeklarstva na Koroškem so se izmenjavala obdobja kriz in recesij ter rasti in razcveta. Obdobje zadnjih let je v tem pogledu za nas posebno, saj oboje doživljamo hkrati. V času gospodarske krize, ki v valovih pretresa svet, Slovenijo in tudi našo panogo, v Metalu Ravne izvajamo zmagoviti naložbeni cikel, ki nam ob pravilni dinamiki omogoča, da smo uspešnejši od drugih. V petih korakih smo postavili novo kovačnico težkih odkovkov, novo ulivališče, novo težko valjarniško progo, mehansko obdelavo težkih izdelkov v hčerinskem podjetju Serpa in kot vrhunec naložbenega cikla danes odpiramo nov obrat EPŽ 3 z novo najsoodobnejšo napravo za pretaljevanje jekla pod žlindro v zaščitni atmosferi za izdelke dimenzij od najmanjšega premera do največjega s 1400 mm. S tem smo močno razširili našo ponudbo z vidika velikosti in kakovosti izdelkov ter jim dvignili dodano vrednost. Načrtovana in uresničena vrednost projekta EPŽ 3 je 15,6 milijona evrov. Za celoten strateški naložbeni cikel, ki ga s tem zaokrožujemo, pa bomo namenili okoli 110 milijonov evrov.

Kot v duši zaprisežen gornik – alpinist vem, da dasiravno se pri vzponu prek stene osredotočiš na smer, ki vodi na vrh gore, in da vse svoje želje in moči usmeriš v osvojitve zelenega cilja, pa je zadovoljstvo na vrhu kratko. Ko si na visoki gori, se ti odprejo prelestni razgledi in razširijo se obzorja. Takrat se zaveš, da je osvojen cilj le korak na poti do novih, še višjih ciljev.

Nam v Metalu Ravne se z novo EPŽ 3 napravo odpirajo možnosti za prodor do najzahtevnejših uporabnikov zelo čistih jekel. Na tej logični razvojni poti čakajo nas in naše partnerje številni izzivi. Nove tehnološke možnosti Metala Ravne omogočajo skupen razvoj novih programov tudi drugim podjetjem na lokaciji Ravne in širše.« [...]

**TIBOR ŠIMONKA, PREDSEDNIK UPRAVE
SKUPINE SIJ – SLOVENSKA INDUSTRIJA JEKLA:**

»Metal Ravne je od vsega začetka eden ključnih in najpomembnejših 'vlečnih konjev' skupine SIJ – Slovenska industrija jekla, skupine, ki je sicer v svetovnem merilu 'žepna jeklarna', pa vendar, strup je v stekleničkah, in tako smo strupena konkurenca mnogim velikim po svetu, ker smo majhni in izjemno prilagodljivi, ker smo vrhunsko usposobljeni in opremljeni, ker hitreje kot konkurenca dobavljamo najzahtevnejša jekla, ker vlagamo v lastno surovinsko bazo na eni in v prodajno-obdelovalne centre po svetu na drugi strani.« [...]

»Nikar se ne bojmo tujega kapitala, temveč se bojmo okoliščin, ki bi preprečevale njegov prihod!« [...]

»EPŽ 3 sicer neposredno ne bo zaposlil večjega števila delavcev, bo pa prinašal nove proizvode z najvišjo dodano vrednostjo, in to na novih trgih, s čimer se bodo odprle nove razvojne možnosti tudi na ostalih segmentih in krepile finančno moč družbe kot celote.« [...]

»Prepričan sem, da bomo s predanostjo naših sodelavcev in z naložbeno naklonjenostjo lastnikov še naprej nadgrajevali tehnološko popolnost in učinkovitost – konkurenčnost skupine SIJ. Naredili bomo vse, da bomo tudi v prihodnje eden izmed trdnih stebrov slovenskega gospodarstva ter motor stabilnosti in napredka v koroški in gorenjski regiji.« [...]

ČASTNI GOST PREDSEDNIK VLADE REPUBLIKE SLOVENIJE JANEZ JANŠA je poudaril pomembnost jeklarske industrije v slovenskem in evropskem prostoru, skupino SIJ – Slovenska industrija jekla oziroma Metala Ravne pa izpostavil kot dokaz, da se sprememb ni treba bati, ampak se jim moramo prilagoditi in v njih prepoznati nove priložnosti.

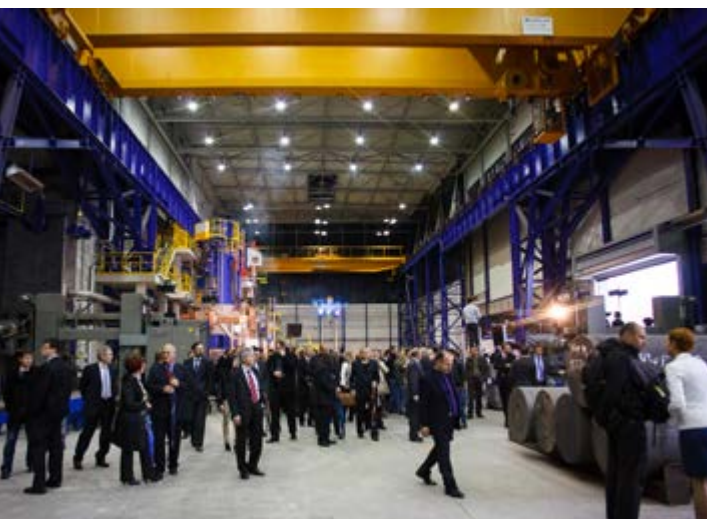
- (z leve) Generalni direktor podjetja Inteco dr. Harald Holzgruber, glavni direktor Metala Ravne Andrej Gradišnik, minister za gospodarski razvoj in tehnologijo Radovan Žerjav, premier Janez Janša, predsednik uprave skupine SIJ – Slovenska industrija jekla Tibor Šimonka, predsednik nadzornega sveta skupine SIJ in predstavnik lastnikov Andrey Zubitskiy in ambasador Ruske federacije Doku Zavgajev.

- (z leve) Predsednik uprave skupine SIJ – Slovenska industrija jekla Tibor Šimonka, glavni direktor Metala Ravne Andrej Gradišnik in premier Janez Janša so skupaj z delavcem Metala Ravne Borisom Kajžerjem s pritiskom na gumb simbolično zagnali EPŽ 3.

- Pihalni orkester železarjev Ravne in izjemna pevka Lucienne Lončina sta navdušila.

DAN ODPRTIH VRAT METALA RAVNE

Razvoj Metala Ravne in lokalna skupnost sta bila vedno tesno povezana, zato je dan po slavnostni otvoritvi Metal Ravne odprl vrata vsem zaposlenim, bivšim sodelavcem, Ravenčanom in drugim, da so si lahko ogledali novi EPŽ, ki so jim ga predstavili glavni direktor Andrej Gradišnik in za projekt odgovorni sodelavci.

- Veseli in ponosni smo, da so se naši poslovni partnerji in drugi gosti odzvali našemu vabilu v tako velikem številu in s tem podprli naša prizadevanja za sodoben in uspešen Metal Ravne.

- Vse, še posebno pa najmlajše, je razveselil Metalov robot, ki jih je s čudovitimi posnetki popeljal po vseh obratih Metala Ravne.

- Tri generacije; jeklarstvo prehaja na Ravnah iz roda v rod.

OSNOVNI TEHNOLOŠKI PODATKI IN IZVEDBA PROJEKTA

Visoka kakovost kovinskih materialov zahteva visoko stopnjo čistosti, nizko vsebnost plinov, nizko vsebnost oligoelementov, nizko stopnjo segregacije, dobro strukturo in konstantnost kakovosti, kar vse lahko dosežemo z uporabo procesov pretaljevanja, kot je EPŽ (elektropretaljevanje pod žlindro). Novi EPŽ, vreden 15,6 milijona evrov, omogoča izdelovanje čistejših jekel z boljšimi preoblikovalnimi lastnostmi.

Nova oprema je optimalna za proizvodni program Metala Ravne. Sestavljajo jo:

- EPŽ-naprava pod zaščitno atmosfero,
- tehnološki temelji,
- dve tračni žagi,
- dve peči za toplotno obdelavo,
- žerjav in žerjavna proga,
- peskalna komora,
- varilna miza,
- energetske povezave.

Časovni načrt izvedbe:

- podpis pogodbe: 20. 8. 2010
- izdelana dokumentacija: 3. 3. 2011
- začetek dobave opreme: 30. 8. 2011
- začetek montaže: 14. 9. 2011

- pretaljevanje prvega ingota: 9. 1. 2012
- zaključek hladnega testa: 12. 1. 2012
- zaključek vročega testa: 11. 2. 2012
- zaključek testne proizvodnje: 25. 6. 2012

Naj poudarimo, da je bil investicijski projekt izveden zelo uspešno, tako časovno kot tudi finančno, in je dober primer oziroma zgled tudi za nadaljnje projekte. Pri tem je glavno vlogo odigral celoten tim, sestavljen iz sodelavcev Metala Ravne in številnih zunanjih dobaviteljev, ki je v pripravljalni in tudi izvedbeni fazi deloval zelo usklajeno in učinkovito. ●

besedilo Anja Potočnik, pomočnica uprave za odnose z javnostmi, SIJ – Slovenska industrija jekla
 fotografiji arhiv podjetja Planet GV

MARJANA DROLC – NAJBOLJŠA SLOVENSKA NABAVNA MENEDŽERKA

Neizprosna pogajalka, ki išče rešitve z odkritim komuniciranjem

▣ Nabavnice iz skupine SIJ – Slovenska industrija jekla in strokovna komisija z nagrajenko

▣ Centralizacija in optimizacija nabave sta poleg drugih dosežkov prinesli Marjani Drolc, direktorici nabave v skupini SIJ – Slovenska industrija jekla, naziv nabavne menedžerke leta.

Nabava ni le preprosto naročanje proizvodov in storitev, temveč postaja vse bolj celovita poslovna funkcija s strateškim pomenom, saj vpliva na optimizacijo stroškov in dober končni rezultat celotne skupine SIJ – Slovenska industrija jekla.

Združenje nabavnikov Slovenije in podjetje Planet GV sta 17. maja v Portorožu na 11. Nabavni konferenci razglasila za najboljšo nabavno menedžerko leta Marjano Drolc, direktorico nabave v skupini SIJ – Slovenska industrija jekla.

NABAVNICE SKUPINE SIJ – SLOVENSKA INDUSTRIJA JEKLA O SVOJI ŠEFINJI:

- ▣ Zaveda se, da v upravljanje oskrbne verige spada usklajevanje vseh procesov in funkcij v podjetju.
- ▣ S svojim delovanjem je okrepila prepoznavnost in vlogo nabave v strukturi podjetja.
- ▣ Z uvajanjem mrežnega načina vodenja nabave je dosegla sinergijske učinke na ravni skupine SIJ – Slovenska industrija jekla.
- ▣ Stalno išče prihranke, poti in načine optimalne oskrbe tako znotraj skupine kot na trgu.
- ▣ Dosegla je pomembna strateška partnerstva s ključnimi dobavitelji.
- ▣ Spoštuje dobavitelje.
- ▣ V pogajanjih in pri doseganju ciljih je vztrajna, včasih tudi malo trmasta.
- ▣ Išče rešitve z odprto komunikacijo.
- ▣ Zaupa sodelavcem, saj se zaveda, da je to ključ do uspeha.

Dosežki, ki so prepričali strokovno komisijo v sestavi: dr. Danijela Brečko, mag. Matjaž Marovt, Srečo Bukovec, Marko Štebe in Marina Lindič, da si prav naša Marjana Drolc zasluži priznanje, so naslednji:

- ▣ Uvedba centralizirane nabave za strateške surovine na nivoju skupine SIJ – Slovenska industrija jekla. S skupnim nastopom zlasti Acronija in Metala Ravne so uspeli izkoristiti sinergijske učinke znotraj dveh jeklarskih družb. Posledično so bistveno skrajšali nabavne poti. Danes vse glavne legure kupujejo pri globalnih proizvajalcih, ki jih prepoznajo kot zanesljivega partnerja v tem delu Evrope. Vključevanje Odpada Pivke v skupno politiko pri nabavi jeklenega odpadka pa poleg sinergijskih učinkov pomeni tudi neodvisnost družbe pri nabavi ene od ključnih surovin za jeklarsko proizvodnjo.
- ▣ Vzpostavitev mrežnega vodenja in optimizacija dela med posameznimi družbami znotraj skupine. Sodelavci, ki so specialisti za posamezna področja, detajlno spremljajo in vodijo nakupe za vse družbe znotraj skupine skladno s centralno politiko družbe. S tovrstnim načinom dela so uspešni pri uvajanju novih rešitev in iskanju alternativnih virov ter novih proizvajalcev strateških materialov in storitev.
- ▣ Optimizacija in centralno vodenje nakupov materiala in storitev, ki so skupne vsem družbam, kjer so učinki enotne politike in enotnih pogodb zlasti očitni pri manjših družbah. ●

ULITO V ŠTEVILKE APRILA 2012

Proizvodnja gotovih proizvodov v t

družba	jan.–apr. 2011	jan.–apr. 2012	indeks
ACRONI	106.180	118.095	111
METAL RAVNE	25.734	26.614	103
NOŽI RAVNE	465	523	113
ELEKTRODE JESENICE	3.019	3.537	117
SUZ ¹	2.396	1.427	60
SKUPAJ	137.794	150.196	109

SUZ¹ V obdobju januar–april 2011 so storitve žarjenja dosegle 689 t, leta 2012 pa le 119 t.

Prodaja gotovih proizvodov v t

družba	jan.–apr. 2011	jan.–apr. 2012	indeks
ACRONI	112.142	120.888	108
METAL RAVNE	26.196	27.314	104
NOŽI RAVNE	542	604	111
ELEKTRODE JESENICE	3.266	3.599	110
SUZ ¹	2.726	2.011	74
ODPAD PIVKA	73.217	76.119	104
RAVNE STEEL CENTER	2.977	2.652	89
DANKOR OSIJEK	9.942	10.012	101
NIRO WENDEN	1.617	1.601	99
SKUPAJ	232.625	244.801	105

SUZ¹ V obdobju januar–april 2011 so storitve žarjenja dosegle 689 t, leta 2012 pa le 119 t.

Število zaposlenih

družbe skupine SIJ	apr. 2011	apr. 2012	indeks
Zadnji dan v mesecu	3.314	3.283	99
Kumulativno povprečje	3.302	3.278	99

Prodaja gotovih proizvodov v EUR

družba	jan.–apr. 2011	jan.–apr. 2012	indeks
ACRONI	166.869.261	168.083.659	101
METAL RAVNE	55.785.037	60.216.776	108
NOŽI RAVNE	5.410.362	5.804.923	107
ELEKTRODE JESENICE	5.322.661	6.088.443	114
SUZ	2.597.851	2.482.457	96
ZIP CENTER	854.275	864.849	101
SKUPAJ PROIZVODNE DRUŽBE	236.839.447	243.541.107	103
ODPAD PIVKA	26.677.597	27.089.474	102
RAVNE STEEL CENTER	6.387.541	5.996.937	94
DANKOR OSIJEK	3.147.672	3.066.018	97
SERPA	1.962.575	2.292.291	117
IUENNA STAHL *	5.318.232	2.054.147	39
KOPO INTERNATIONAL	13.498.119	14.211.571	105
ACRONI ITALIA **	2.011.364	1.717.303	85
ACRONI DEUTSCHLAND	188.000	175.000	93
ŽELEZARNA JESENICE	5.850	678	12
ŽIČNA CELJE	1.566	821	52
NIRO WENDEN	8.645.834	7.951.916	92
SIDERTOCE	4.618.827	4.783.315	104
GRIFFON & ROMANO GROUP	17.251.558	12.830.207	74
SMG EDELSTAHL	1.544.267	1.251.427	81
SIJ, D. D.	2.349.539	3.134.206	133
SKUPAJ OSTALE DRUŽBE	93.608.541	86.555.311	92
SKUPAJ VSE DRUŽBE	330.447.988	330.096.417	100

*Družba je v likvidaciji.

**Opravljen promet ACRONI ITALIA je v letu 2012 v obdobju januar–april znašal 31,1 mio. EUR.

besedilo Gabor Sekereš, raziskovalni inženir, Metal Ravne
fotografije Arhiv Metala Ravne

PROIZVODNJA SVETLIH PROFILOV V ZNAMENJU AVTOMATIZIRANE ULTRAZVOČNE KONTROLE

Za ultrazvočno kontrolo svetlih profilov smo v Metalu Ravne z novim aparatom posodobili staro kontrolno linijo in inštalirali novo avtomatizirano ultrazvočno kontrolno linijo.

Gorazd Oder, Slavko Perić in Gabor Sekereš udeležili štiridnevnega intenzivnega usposabljanja na naši ROWI. Našega obiska v Hürthu se je posebno razveselil Heinz Weber, ki ga vežejo lepi spomini na Ravne. Pred tridesetimi leti je namreč sodeloval z Mitjem Šipkom pri vgradnji UZ-kontrolne linije, ki pa danes ni več v uporabi. V času usposabljanja nas je vodja projekta Cord Asche seznanil z našo novo UZ-linijo, ki je bila sestavljena v delavnici podjetja GEIT. Usposabljanje je bilo zahtevno, saj smo se prvič v praksi srečali s 'phased array' ultrazvočno tehniko, naprava pa ima tudi precej več funkcij in gumbov kot ročni UZ-aparat. Na koncu usposabljanja smo izvedli še tehnični prevzem pred dostavo.

Konec aprila je naprava prispela in 2. maja se je začela vgradnja ROWE. Okoliščine so bile zahtevne, saj je bilo treba prenesti in namestiti vse dele nove UZ-naprave v obstoječo kontrolno linijo. Z občutljivo in drago opremo smo morali

Usposabljanje pod budnim očesom Corda Ascheja

Pred leti se je pojavila potreba po avtomatizirani ultrazvočni (UZ) kontroli svetlih profilov. Na starejši kontrolni liniji z vrtničnimi tokovi (cirkograf) za dimenzije do Ø 100 mm je bil vgrajen ultrazvočni aparat USIP20 s štirimi sondami za potopno tehniko. Ker so naročila in s tem količine ter zahtevnost kontrole naraščali, smo začeli načrtovati nabavo sodobne UZ-kontrolne linije. Gledano s tehnične strani, USIP20 ni bil primeren za zahtevnejšo kontrolo. Zaradi odprave ozkega grla UZ-kontrole smo morali nabaviti novo UZ-kontrolno linijo tudi za

novejši cirkograf, kjer bi pregledovali material dimenzije do Ø 60 mm.

Ni teklo vse gladko, saj smo se v vmesnem času soočili z recesijo. Pogodbo o nabavi nove UZ-naprave ROWA smo podpisali leta 2011 s proizvajalcem GEIT iz Hürtha, Nemčija. Dobava in vgradnja bi potekali v začetku maja 2012. Medtem pa se je UZ-aparat USIP20 pokvaril in smo ga zamenjali z novejšim USIP40.

Za uporabo zahtevne naprave je potrebno predhodno izobraževanje zaposlenih. Tako smo se aprila Mirko Glavica,

▲ Pred odhodom domov po tehničnem prevzemu (z leve proti desni: M. Glavica, C. Asche, G. Sekereš, S. Perić, G. Oder, H. Weber, H. Lompe)

ravnati dobesedno "v rokavicah", da se ne bi poškodovala. Po postavitvi vseh delov je sledila povezava naprav. Bilo je osupljivo, koliko kablov smo našte-
 li. Ker je bilo med usposabljanjem vse sestavljeno, se nam ni niti sanjalo, da bo v jaških za kable toliko "žic". Četrtega dne vgrajevanja je ROWA "oživila": lučke na napravi so se prižgale, in sicer brez kakršnihkoli napak. Delo so naši vzdrževalci in serviserji iz GEIT-a opravili več kot odlično. Zdaj je sledila sinhronizacija cirkografa in UZ-naprave. Za ta namen smo potrebovali še tehnika iz podjetja Foerster, Italija, proizvajalca cirkografa, ter tehnika in glavnega inženirja iz podjetja GEIT, Corda Ascheja. Šele zdaj se je pokazalo, da nam "vražja elektronika" ne bo dala miru in da tuji izvajalci k nam res niso prišli na izlet. Kot nepovabljen gost se je pojavil še Murphy in nam večkrat veselo ponagajal. Kljub začetnim težavam smo s skupnimi močmi odpravili zaplete in 12. maja se je začelo poskusno obratovanje. Z veliko veselja smo opazovali, kako linija obratuje z neverjetno hitrostjo in občutljivostjo v primerjavi z ročno UZ-kontrolo. Vendar so se predzadnji dan vgradnje spet pojavile težave. Ampak tudi tokrat se je potrdilo, da če ne bi bilo zadnjega trenutka, na tem svetu ne bi nič obstajalo. Manjšo mehansko napako smo zlahka odpravili.

Nova UZ-kontrolna linija je zdaj v polnem zagonu zahvaljujoč vztrajnosti in strokovnosti serviserjev, tehnikov iz GEIT-a pa tudi naših mehanikov in elektronikov. ●

▲ Mehanizem z UZ-glavami pred vgradnjo v linijo

▲ Veselje po končani vgradnji (z leve proti desni: V. Billing, E. Morlacchi, F. Sistig, S. Perić, M. Glavica, C. Asche, N. Klai, G. Sekereš, P. Boromisa, R. Hudrap)

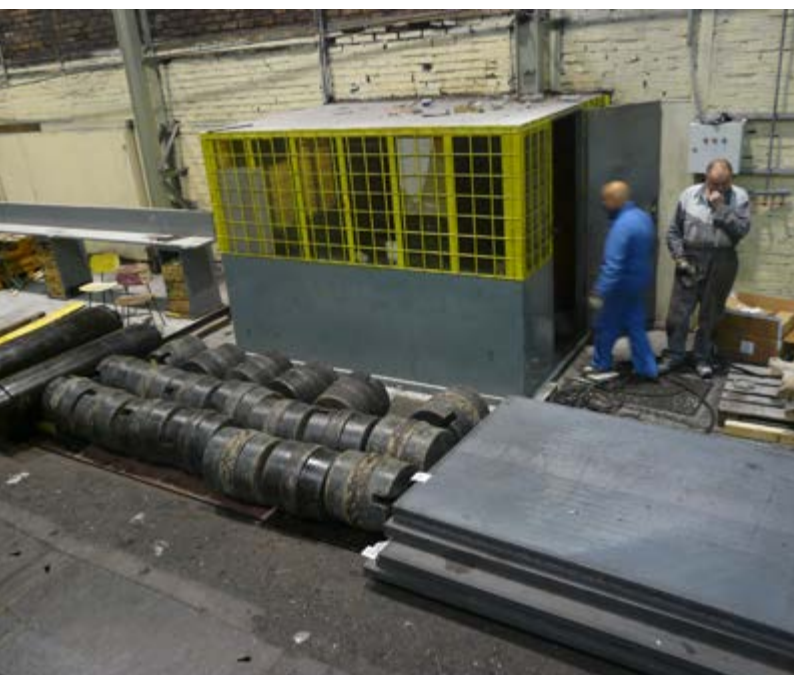
besedilo Marko Lebar, vodja skupnih storitev, Acroni
 fotografije Marko Lebar, Acroni

OBČUTNO POVEČALI NOSILNOST INDUSTRIJSKE TEHTNICE

Zmogljivost tehtanja, označevanja in pakiranja navadne konstrukcijske pločevine je v hali B postala ozko grlo.

V obratu Predelava debele pločevine (PDP) se s stalnim povečevanjem proizvodnje povečuje tudi odprema končnih izdelkov. Po ukinitvi proizvodnje profilov je bila dana možnost adjustiranja konstrukcijskih plošč v bivši hali PVT (Proizvodnja vročih trakov) – hala D. Stara tehtnica v tej hali je imela premajhno nosilnost, saj so na njej tehtali le pakete profilov do skupne teže nekaj 1000 kg, s končno nosilnostjo tehtnice 5000 kg. Izvedba je bila hibridna z eno natezno merilno celico. Zadnja leta smo težko zagotavljali točnostni razred III, predvsem zaradi mehanske obrabe ključnih delov tehtnice – nožev in prenosne ročice.

▲ Proces overitve z etaloni – valji in dodajanjem plošč

▲ Etalonske uteži – valje na talno tehtnico kotalimo.

TEHTNICA JE BILA V VSAKEM PRIMERU POTREBNA PRENOVE

Tehtanje plošč je zahtevalo tudi povečanje nosilnosti tehtnice. Marca smo zbrali ponudbe in se odločili za preverjenega partnerja Libelo Elsi. Prav tako smo se odločili, da naredimo čim več del sami. Pred izvedbo male investicije smo se sestali z izvajalcem in opredelili dela, ki jih bo zagotovil Acroni. S tem smo prihranili do 3000 evrov, toliko več bi namreč naložba stala, če bi izbrali investicijo »na ključ«.

NOSILNOST PREDELANEGA MOSTU SEDAJ 30 TON

Glede na preračun, da obstoječa konstrukcija mostu tehtnice prenese največjo obremenitev 15 ton, se je izvajalec del odločil, da most odpelje v svojo delavnico in ojača ter predela na šest merilnih celic. Srednji del mostu je prekinjen, da omogoča optimalno porazdelitev teže po celi dolžini 8-metrške tehtnice. Njegova deklarirana nosilnost je sedaj 30 ton, končna nosilnost predelanega mostu pa je celo nekoliko večja. Hibridna tehtnica je imela prilagojeno jamo za servisiranje in temeljne stebre za nože. Sredinski temelj – steber je bilo treba v celoti odstraniti, ob straneh pa je bilo treba poglobiti oziroma odstraniti stopnico.

ACRONIJEVI DELAVCI SODELUJEJO PRI DELU IN PRIHRANIJO MED 2000 IN 3000 EVROV

Vsa ta dela je organiziral Igor Triplat iz obrata PDP, »štemanje« pa so opravili prosti proizvodni delavci. Poskrbel je tudi za

Tehtnico smo polno obremenili – do njene končne nosilnosti 30.000 kg.

izdelavo novih pokrovov, saj so bili vsi stari zviti in poškodovani. Stari temelji niso bili primerni za nove večje obremenitve, zato smo se skupaj z izvajalcem odločili za podložne plošče, ki smo jih v celoti pripravili sami. Za razrez 5-centimetrskih plošč je poskrbel Branko Prešeren, luknje so zvrtili v delavnici strojnega vzdrževanja, montažo plošč, sidranje in izravnavo pa sta naredila »vagarja« iz oddelka Merilnica Asmir Krajnovič in Željko Milanovič. Predhodno je tla, ki so bila zaradi podiranja nosilnih stebrov stare konstrukcije valovita, izravnalo gradbeno podjetje Vigo. Za mostno tehtnico je zelo pomembno, da so temelji narejeni dobro in da je podložna površina toga.

24. aprila so delavci Libele Elsi začeli montirati most tehtnice. Delavci Merilnice, odgovorni za tehtnice, so bili ves čas prisotni in so pomagali pri montaži. Dela so bila zaključena naslednji dan in takrat je overitelj iz Libele Elsi naredil tudi prvo overitev tehtnice. Tehtnica je sedaj overjena na končno težo 30 ton z razdelkom 10 kg. Rezultati predelave so bili skoraj neverjetni, saj tehtnica pri pregledu do končne obremenitve ni odstopala več kot en kg! Tehtnica bo sedaj v prometu blaga in storitev – odpremna, zato je zelo pomembno, da je čim bolj točna. Na koncu sta Asmir in Željko pokrivne plošče tehtnice prebarvala in tehtnica je bila pripravljena za uporabo.

Primer izvedene predelave in skupnega dela proizvodnje in vzdrževanja je lepa spodbuda za nadaljnje uspešno delo. ●

Na fotografiji je povezovalna omarica za merilne celice, spodaj pa se lepo vidi sidrana nosilna plošča za merilne celice.

dr. Boštjan Bradaškja, razvojni inženir za nerjavna jekla
 mag. Boštjan Pirnar, razvojni inženir za nerjavna jekla
 Stanislav Jakelj, razvojni inženir za nerjavna jekla, vsi iz Acronija

besedilo
 fotografije

Arhiv Acronija

UPORABA NIOBIJA V AVSTENITNIH NERJAVNIH JEKLIH

Niobij se uporablja v številnih avstenitnih nerjavnih jeklih. V Acroniju trenutno izdelujemo dve z niobijem stabilizirani vrsti jekel, in sicer AISI 347 ter njeno različico z višjo vsebnostjo ogljika AISI 347H.

UPORABA NIOBIJA IMA DVA CILJA, IN SICER JE:

- ▶ Stabilizator, ki zmanjšuje oziroma preprečuje interkristalno korozijo. V jeklu se veže z ogljikom in dušikom, kjer tvori niobijeve karbo-nitride Nb(C,N), ter porablja intersticijsko vezani ogljik iz matrice. S tem se zmanjša oziroma prepreči

izločanje kromovih karbidov $Cr_{23}C_6$, ki se sicer v temperaturnem območju med 425 °C in 870 °C [1] izločajo po mejah kristalnih zrn. Za optimalno obstojnost v omenjenem temperaturnem področju mora biti jeklo pred uporabo še dodatno toplotno obdelano, in sicer pri temperaturi okoli 900 °C, s katero zagotovimo vezavo čim več ogljika v stabilno Nb(C,N) fazo.

- ▶ Element, ki z izločevalnim utrjevanjem izboljšuje trdnost jekla ter povečuje odpornost proti lezenju [2], [3]. Prav zaradi omenjenega so tovrstna jekla zelo primerna za visoko temperaturne aplikacije (npr. v termoelektrarnah) in so uporabna vse do temperature 816 °C.

IZDELAVA Z NIOBIJEM STABILIZIRANIH VRST JEKEL PA VENDAR NI TAKO ZELO PREPROSTA.

Že med strjevanjem se pri počasni hitrosti ohlajanja, ki je prisotna v sredini ingota ali kontinuirno ulitega slaba, niobij izloči v obliki evtektске faze NbC – avstenit (Fe), slika 1, s tališčem pri temperaturi 1315 °C [4]. Tekom vroče predelave in končne toplotne obdelave se primarno izločeni NbC deloma raztopijo, deloma pa ostanejo neraztopljeni, kot je prikazano (slika 2 a), in se v materialu obnašajo kot vključki. Druga dva elementa, ki sta kot nečistoči prisotna, sta žveplo in fosfor [5]. Z današnjo tehnologijo izdelave jekla so dosežene vrednosti žvepla v talini zelo nizke in redko presegajo 10 ppm. Poleg tega se zaradi dodatka mangana, ki je večji od 1 odstotka, preostalo žveplo veže v MnS in ne tvori evtektске faze Fe – FeS z nizkim tališčem. Večjo težavo pomeni fosfor, katerega topnost v avstenitu je izredno nizka. Strjevalna fronta ga zaradi tega zavrta ter s tem povzroča lokalno obogatena mesta. Tam se s Fe, Ni, Cr in Nb veže v faze z nizkim tališčem [5], [6]. Kljub nizkim vrednostim P v talini so lahko lokalne obogatitve zelo velike. Tako izločene faze z nizkim tališčem, ki so kot zaključna faza strjevanja prisotne po površini mikroporoznih mest v obliki tankega filma ali izločene ob evtektски fazi NbC – γ , lahko

- ▶ Boštjan Bradaškja preiskuje vzorce materiala pod optičnim mikroskopom.

predstavljajo težave med vročo predelavo. V primeru previsoke temperature vroče predelave so namreč te faze staljene in v prvem primeru preprečujejo zaprtje že prisotne poroznosti, nastale med strjevanjem, oziroma oslabijo meje kristalnih zrn v drugem primeru. To povzroča v končnem materialu napake v obliki poroznih mest.

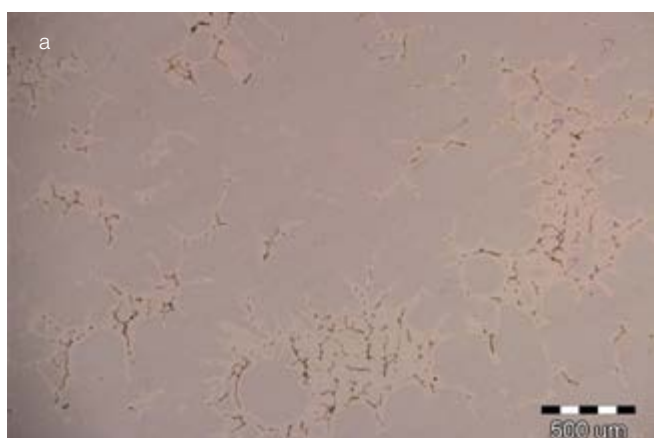
ZA USPEŠNO IZDELAVO TOVRSTNIH VRST JEKEL JE TAKO KLJUČNA OPTIMALNA KEMIČNA SESTAVA, S KATERO NEPOSREDNO VPLIVAMO NA:

- ▶ količino primarno nastale faze NbC ter njeno topnost v fazi vroče predelave,

- ▶ količino s fosforjem bogatih faz z nizkim tališčem,
- ▶ ustrezno kakovost plošč po kriteriju pregleda z ultrazvokom.

ZELO POMEMBNO JE TUDI TEMPERATURNO PODROČJE VROČE PREDELAVE, KI PA JE ODVISNO OD KEMIČNE SESTAVE.

Kemična analiza je v sklopu standarda sicer podana, vendar poljubna kombinacija ne zagotavlja ustrezne kakovosti končnih plošč. Končna mikrostruktura z Nb stabiliziranim jeklom je avstenitna z manjšo količino izločenega δ – ferita, prikazana je na sliki 2 b. ●

▶ Slika 1: a) Evtetik NbC – γ sredinskega dela kontinuirno ulitega slaba, b) povečana NbC - γ z vidno dodatno fazo v sredinskem delu posnetka.

▶ Slika 2: Končna mikrostruktura po toplotni obdelavi sredinskega dela plošče debeline 63,5 mm v smeri valjanja: a) nejedkana mikrostruktura z vidnimi ostanki primarnih NbC, b) elektrolitsko jedkana mikrostruktura z do 100 μ m velikimi avstenitnimi zrni ter majhno količino δ – ferita.

LITERATURA:

1. AYER, R., KLEIN, C. F. in MARZINSKY, C. N. Instabilities in Stabilized Austenitic Stainless Steels. *Metallurgical Transactions A*. 23A, 1992, str. 2455–2467.
2. OH, YONG-JUN, in drugi. Precipitation Behavior of Carbonitrides in Type 347 Stainless Steels with Various C and N Contents. *Metallurgical and Materials Transactions A*. 33A, 2002, str. 1565–1569.
3. LAHA, K., KYONO, J. in SHINYA, N. Copper, Boron, and Cerium Additions in

Type 347 Austenitic Steel to Improve Creep Rupture Strength. *Metallurgical and Materials Transactions A*. 43, 2012, Zv. 4, str. 1187–1197.

4. Niobium in Stainless Steels. PICKERING, F. B. in KEOWN, S. R. [ured.] H. Stuart. Warrendale, PA : Met. Soc. AIME, 1981. NIOBIUM, PROCEEDINGS OF THE INTERNATIONAL SYMPOSIUM. str. 1113–1142.
5. SHANKAR, V., in drugi. Solidification cracking in austenitic stainless steel welds. 28, June/August 2003, Zv. Parts 3 & 4, str. 359–382.
6. TOKUNAGA, T., in drugi. Thermodynamic Analysis of Phase Equilibria in the Fe-Nb-P Ternary System. *ISIJ International*. 49, 2009, Zv. 7, str. 947–956.

besedilo Viljem Pečnik, produktni menedžer nožev za recikiranje, Noži Ravne
fotografiji Arhiv Nožev Ravne

NOŽI RAVNE ŽE ČETRTEIČ USPEŠNO NA SEJMU IFAT ENTSORGA

Sejem IFAT ENTSORGA je v Münchnu potekal med 7. in 11. majem in je eden največjih mednarodnih sejmov, specializiranih za tehnologije varstva okolja. Sejem poteka vsaki dve leti in privabi več kot 125.000 obiskovalcev iz celega sveta. Tokrat je na sejmu na površini več kot 200.000 m² razstavljalo skoraj 3000 razstavljalcev iz 54 držav. Sejem je bil tematsko razdeljen na devet sklopov (voda in komunala, odlaganje odpadkov in recikiranje, čiščenje cest in zimska služba, dekontaminacija olj/obdelava prsti, merjenje-kontrola-laboratorijska tehnika, čiščenje dimnih plinov in obdelava zraka, zaščita in zmanjševanje hrupa, spremljajoča servisna dejavnost, znanost in raziskave).

Na razstavnem prostoru, velikem 32 m², smo imeli sestanke s predstavniki 176 podjetij. Tretjina le-teh so bili redni kupci, s katerimi smo izkoristili kraj in čas za redne poslovne razgovore, za katere drugače večkrat zmanjka časa. Dve tretjini obiskovalcev so bili potencialni kupci, s katerimi smo obnovili ali vzpostavili nove kontakte in pridobili informacije o njihovih potrebah.

Sejem za podjetje ne predstavlja le možnega stičišča z novimi kupci, ampak omogoča tudi pridobivanje in izmenjavo informacij s širšega trga. Sejem smo tako izkoristili tudi za pridobitev novih tržnih informacij o razvojnih in gospodarskih trendih pri recikliranju odpadnih materialov kakor tudi za lastno izobraževanje in pridobivanje informacij o tehnično-tehnološkem razvoju s tega področja. Poleg tega smo pridobili in izmenjali sveže informacije o konkurenci, ki je bila zelo močno prisotna (poleg nas je razstavljalo kar šest naših konkurentov). Na novo smo ocenili njihovo kondicijo in našo pozicijo na tem tržnem segmentu.

V tem trenutku ugotavljamo, da se naša blagovna znamka krepi in naš tržni delež raste. Med kupci smo prepoznavni kot eden kakovostno najboljših dobaviteljev orodij in obrabnih delov za stroje za recikiranje odpadnih materialov. Nekaj zaslug za to nedvomno nosijo tudi naši dobri nastopi na sejmi, kot je IFAT ENTSORGA.

Blagovno znamko RAVNE Knives smo na sejmu predstavljali Andrej Pungartnik, Peter Kobovc in Viljem Pečnik. ●

▲ Viljem Pečnik v pogovoru s kupci

▲ Razstavni prostor v novi podobi

besedilo Tina Tominc, prodajna menedžerka za Nemčijo in Švico, Metal Ravne
 fotografija Arhiv Metala Ravne

Z JOBST-RAINERJEM KUNZEJEM SKUPAJ ŽE 40 LET

Jobst-Rainer Kunze, dipl. inž., ki je naš zastopnik od leta 2005, je svojo bogato poklicno kariero začel leta 1959 pri Böhler Edelstahlu. Preden se je priključil krogu zastopnikov Metala Ravne, je opravljal naloge direktorja za nabavo, prodajo in tehniko pri podjetju Schmolz+Bickenbach (S+B). Poznati človeka s tako bogatimi izkušnjami in tako dobrim poznavanjem trga jekel, predvsem orodnih, je prava čast. Greh bi bil, če teh danosti ne bi izkoristili v naš prid.

S pomočjo g. Kunzeja so se nam na nemškem trgu odprla prenekatera vrata. Sam pravi, da je že kmalu po prvem obisku Slovenije začel ceniti našo deželo in njene ljudi pa tudi odlične koroške jedi. Da je ostal v kondiciji, je moral kar pogosto igrati tenis, kot se rad pošali. Je pa tudi velik ljubitelj nogometa in ga redno spremlja.

»Ob prvem obisku Raven pred 40 leti, junija 1972, sva bila z mojim italijanskim kolegom Valentejem (takratni direktor S+B) časovno precej omejena, saj sva bila vezana na avtovlak. Seveda pa to direktorju Breznikarju ni preprečilo, da naju ne bi že zjutraj najprej prijazno pogostil. Mimo vrat je prav takrat prišel glavni

direktor Klančnik, ki je ob tej priložnosti pripomnil, da se ni smiselno ukvarjati z nemškimi kupci, saj prodaja blaga na jugoslovanskem trgu prinese več denarja kot na nemškem. Kljub temu so bila pogajanja z go. Gracijanski in go. Drezgič dolgotrajna in trda, pri čemer je bila skoraj vsaka beseda zapisana v zapisnik, ki smo ga morali ob koncu pogajanj podpisati. Ker so se naporna pogajanja zavlekla, sva zamudila avtovlak in mu nato neuspešno sledila z avtom celo noč iz Beljaka v Düsseldorf.

Vsak začetek je težak, a počasi se je med nekdanjo Železarno Ravne in podjetjem S+B razvilo dolgo in odlično poslovno sodelovanje. Na začetku smo sodelovali le na področju konstrukcijskih jekel, a že kmalu je prevladalo nerjavno jeklo. Izvoz jekla, tudi orodnega, je močno podpiral zlasti takratni tehnični direktor Milan Dobovišek. Še leta 1990 je bila močna težnja podjetja, da prepolovi izvoz v Nemčijo. Dve leti kasneje pa je novi direktor prodaje, dr. Milan Švajger, razširil sodelovanje s S+B na 8.000 ton nerjavnega in orodnega jekla ter ohranil količine konstrukcijskih jekel, predvsem vzmetnega jekla.

Leta 2005 sem začel samostojno nastopati kot zastopnik za Metal Ravne na nemškem trgu. Na začetku sem z Metalovim jeklom oskrboval le proizvajalce industrijskih nožev in trgovce, ki so prodajali nerjavno in orodno jeklo. Potem pa smo začeli s prvimi poskusi z družbo Siemens Mülheim. Naš cilj je bil osvojiti čim večji delež jekel v energetiki. Po začetnih težavah smo skupaj z Metalovimi tehnologi Juretom Jamerjem, Vladom Perovnikom in Bernardo Janet ob pomoči Walterja Davida iz Siemens našli nove poti pri optimiranju tehnološkega procesa za jeklo za turbinske lopatice X20 in X22. S trdim delom in z dobrim sodelovanjem smo tekom let za te vrste jekel ustvarili vse pogoje in postali potrjeni dobavitelj Siemens. Trenutno poteka razvoj novih jekel X19, X20 – večje dimenzije in tudi X12EPŽ. Širitve kvalitete in dimenzij za energetski sektor zagotavljajo precejšen del prihodnosti Metala Ravne. Zato moramo v to smer vsi skupaj vlagati vse svoje sile. Prepričan sem, da nam bo to uspelo in da bo nemški trg še naprej med najpomembnejšimi trgi za Metal Ravne. Na koncu pa se želim zahvaliti za dolgoletno podporo Metala Ravne, in sicer direktorju prodaje Stanku Triglavu in prodajni menedžerki Tini Tominc.« ●

besedilo Mitja Laure, tehnični direktor, Serpa
 fotografiji Danilo Viderman, Serpa

SERPA IZDELUJE VITLE ZA RUDARSTVO

Projekt izgradnje novega jaška za transport premoga

• Vitli so pripravljene za preizkus.

V začetku februarja smo podpisali pogodbo za izdelavo sedmih vitlov, namenjenih za izgradnjo 505 m globokega jaška za transport premoga iz rudnika. Oprema bo montirana na delovišču nove jame v Velenju, poimenovane NOP II. Projekt se izvaja v okviru racionalizacije proizvodnje v Rudniku lignita Velenje, saj se bo zaradi inovativne tehnologije zmanjšalo število jamskih transportnih prog.

Serpa pri tem projektu sodeluje z izdelavo in montažo mehanskih delov vitlov. Na podlagi dokumentacije, ki jo je pripravilo inženirsko podjetje Salus, smo se lotili izdelave zvarjencev, strojnih delov in montaže. Delo naj bi predvidoma zaključili do konca maja.

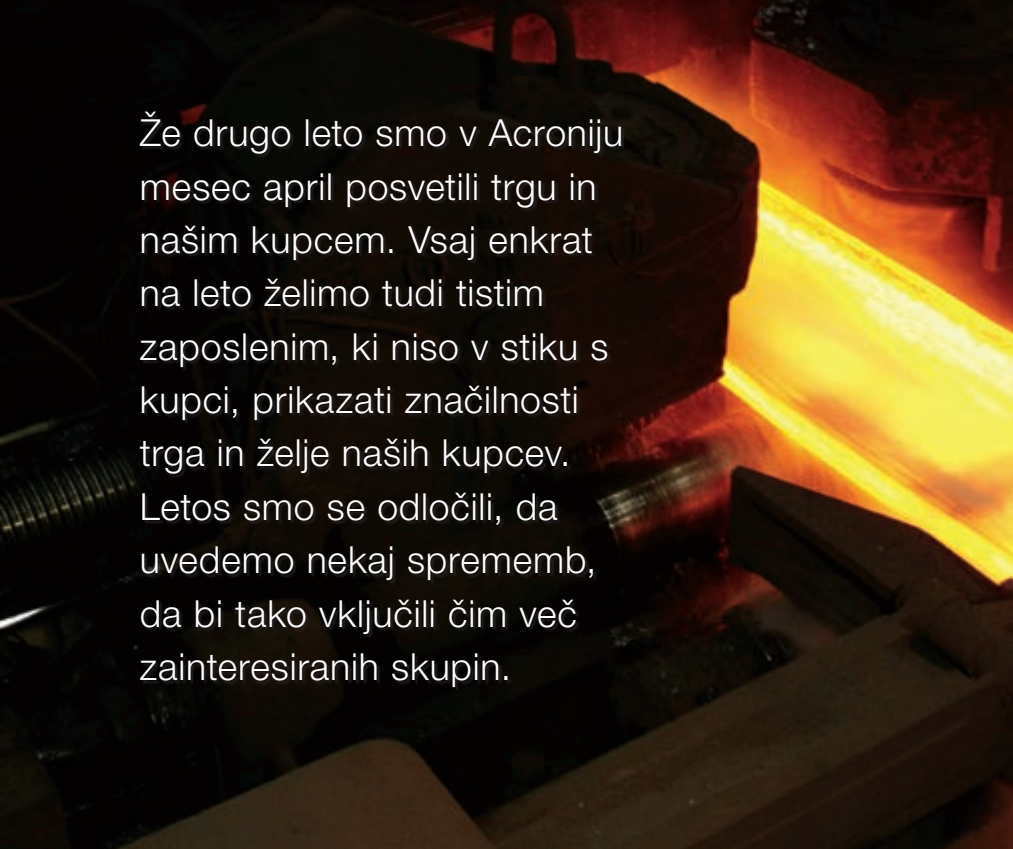
• Tehnični direktor Mitja Laure z montažno skupino: Janez Izak, Marjan Podričnik, Marko Plevnik in Damjan Repas.

Pri delu uporabljamo zahtevno tehnologijo, ki jo poznamo pri izgradnji metalurških objektov. Dodatno so bili upoštevani tudi visoke zahteve in standardi, ki veljajo pri izgradnji opreme za rudniške naprave. Brez certifikatov ISO 9001 za kakovost in ISO EN 3834 za varjenje, našega tehničnega znanja in opremljenosti s primernimi stroji ne bi uspeli premagati nemške konkurence, ki je prav tako ponujala podobno opremo.

Projekt je za Serpo izjemno pomemben, saj nas spodbuja k tehničnemu in organizacijskemu razvoju. Roki za izdelavo so zelo kratki, zato brez dodatne angažiranosti ključnih kadrov, vseh delavcev in kooperantov ne bi uspeli. ●

MESEC TRGA IN KUPCEV V ACRONIJU

Že drugo leto smo v Acroniju mesec april posvetili trgu in našim kupcem. Vsaj enkrat na leto želimo tudi tistim zaposlenim, ki niso v stiku s kupci, prikazati značilnosti trga in želje naših kupcev. Letos smo se odločili, da uvedemo nekaj sprememb, da bi tako vključili čim več zainteresiranih skupin.

V prvem tednu smo predstavili situacijo na trgu jekla na rednem petkovem sestanku. V zadnjih letih so bila gibanja na trgu jekla, podobno kot tudi pri drugih izdelkih, zelo turbulentna. Poraba se je močno zmanjšala konec leta 2008 in v začetku leta 2009. Nato je prišlo do ponovnega okrevanja in ko smo se že veselili, da je najhujše mimo, je konec leta 2011 prišlo do ponovnega upada povpraševanja.

Nekaterim zainteresiranim skupinam smo še posebej predstavili tako tržno situacijo kot tudi naše kupce. Tako smo imeli predstavitev za zaposlene v oddelku vzdrževanja in logistike.

Ker je zanimanje tudi pri drugih precejšnje, smo se odločili, da s podobnimi predstavitvami nadaljujemo.

Odločili smo se tudi, da povabimo naše kupce, da nam sami iz prve roke povejo, kje so s sodelovanjem z nami zadovoljni in kje bi želeli morebitne spremembe. Tokrat smo se odločili za eno tako predstavitev, v prihodnjem letu pa bomo poskušali k sodelovanju pritegniti še več kupcev.

Aprila smo izvedli tudi analizo zadovoljstva kupcev, aktivnosti pa se nadaljujejo maja s tretjo Marketinško konferenco. ●

besedilo Monika Štojs, direktorica marketinga, SIJ – Slovenska industrija jekla
vir Steel Business Briefing Insights, 162, 17. 5. 2012

KITAJSKO UPOČASNJEVANJE – TEŽAVA ALI PRILOŽNOST?

Ciljna kitajska gospodarska rast letos je 7,5 odstotka. Glede na to, da je bila lani 9,2 odstotka, leto prej 10,4 odstotka in v zadnjem desetletju nikoli pod 8 odstotkov, se postavlja vprašanje, kakšen bo vpliv tako na kitajsko jeklarsko industrijo kot tudi na trge drugod.

Poteze kitajske jeklarske industrije že leta močno vplivajo na svetovni trg jekla – od potrebe po surovinah, do proizvodnje jekla, domačega povpraševanja, mednarodne menjave in cen. Sedaj pa načrtovana nižja stopnja gospodarske rasti ustvarja mešane občutke pri akterjih na trgu jekla.

Upočasnitev gospodarske rasti in posledično porabe jekla sicer ni nepričakovana, kljub temu pa je po mnenju nekaterih analitikov do nje prišlo nekoliko prej, kot so napovedovali.

Glede posledic na trgu jekla pa so mnenja zelo deljena. Nekateri analitiki menijo, da bodo učinki pozitivni. Zaradi precejšnjih presežnih zmogljivosti proizvodnje jekla naj bi upočasnitev spodbudila zapiranje nekonkurenčnih obratov. S tem bi nastal prostor za nove naložbe v učinkovitejšo proizvodnjo in v jekla višje kakovosti, ki jih bo Kitajska potrebovala v prihodnje.

Spet drugi, predvsem proizvajalci jekla drugod po svetu, pa se bojijo, da bo vpliv upočasnitve kitajske gospodarske

rasti negativen. Kitajska je zelo izvozno usmerjena, saj izvoz jekla močno presega uvoz. Med glavne destinacije sodijo ostale azijske države, na primer Koreja, Indija, Tajska in Vietnam. Sledijo pa Evropa, Južna Amerika in Bližnji vzhod. Zaradi padanja domačega povpraševanja obstaja bojazen, da bo Kitajska še povečala svojo izvozno usmerjenost in povzročila nižanje cen na trgu.

Po mnenju nekaterih pa Kitajska ni več nizkocenovni proizvajalec jekla. Kitajska podjetja so tudi zavezana k ustvarjanju pozitivnega rezultata. Povečanje izvoza bi se tako zgodilo le v primeru atraktivnih cen na trgu, kar pa trenutno niso. Padajoča profitabilnost jeklarske industrije na Kitajskem bi lahko vodila do razmišljanja o večji konsolidaciji.

Mnenja, kaj se bo dogajalo, so torej zelo različna. Obstaja tudi vprašanje, ali bo gospodarska rast dejansko tako nizka, kot se pričakuje. ●

besedilo Monika Štojs, direktorica marketinga, SIJ – Slovenska industrija jekla
vir vir SBB Global Market Outlook, maj 2012

Tržna napoved

- ▶ Svetovna poraba jekla naj bi se leta 2012 glede na leto prej spet povečala, napoveduje World Steel Association (WSA). Ameriška poraba naj bi se močno povečala, evropska in japonska pa skrčila. WSA pričakuje okrevanje svetovnega gospodarstva v drugi polovici leta, po stabilnem začetku prvega četrletja. Ekonomski kazalci v ZDA so še naprej spodbudni, lahko pa bi v prihodnjih mesecih prišlo do zmanjšanja porabe zaradi zmanjševanja zalog. Evropski ekonomski kazalci so šibkejši.
 - ▶ Poraba v ZDA se je zmanjšala v drugem četrletju, cene so se aprila znižale. Padec cen se bo verjetno nadaljeval zaradi presežne ponudbe. V Evropi se je obnavlja-
- nje zalog zaustavilo, aprila so se cene znižale. Zaradi nadaljevanja gospodarskih težav bodo cene verjetno tudi v prihodnje padale. Prve napovedi cen za tretje četrletje to potrjujejo.
- ▶ Azijska gospodarstva, razen Kitajske, se soočajo z boljšo tržno situacijo. Cene so stabilne, ponudba pa sovпада s povpraševanjem. Zaloge so nekoliko pod običajnimi ravnmi. Na Kitajskem je aktivnost gradbenega sektorja manjša, kot je bilo pričakovano, pa tudi napovedi glede drugih sektorjev niso jasne. WSA napoveduje le 4-odstotno rast porabe v letošnjem letu, kar je precej manj kot lani.

besedilo Monika Štojs, direktorica marketinga, SIJ – Slovenska industrija jekla
vir World Steel Association, Metalprices, SBB

Glavni poudarki iz sveta jekla

- ▶ Svetovna proizvodnja surovega jekla je aprila letos znašala 128 milijonov ton, kar je 1,2 odstotka več kot aprila 2011. V ZDA je bila proizvodnja večja kot aprila lani, in sicer za 9,3 odstotka, prav tako je bila večja v glavnih državah Azije: kitajska proizvodnja za 2,6, korejska za 2,1, japonska pa za 7,6 odstotka. V EU je bila proizvodnja manjša kot aprila lani: v Nemčiji za 5,5, v Franciji za 1,8, v Italiji za 3,2, v Španiji pa kar za 14,3 odstotka. Izkoriščenost zmogljivosti se je dvignila na 81,1 odstotka.
- ▶ Cene niklja so se gibale okrog 18.000 USD/t.
- ▶ Cene jeklenega odpadka so se gibale med 315 in 346 EUR/t.

besedilo Rahela Rodošek Strahovnik, ekologinja I, Metal Ravne
fotografiji Rolab

ZMANJŠUJEMO HRUP V OKOLJE

V podjetju Metal Ravne se zavedamo, da je naša proizvodnja povezana s hrupom, ki se širi tako v delovnem okolju kot v bližnja naselja, ki so zrasla okoli bivše Železarne Ravne. Meritve hrupa na delovnih mestih spremljamo vsako leto (ekologija delovnega mesta), meritve v okolju pa izvajamo vsako tretje leto na različnih točkah okoli zaokroženega gospodarskega območja Železarne Ravne (ZGO ŽR).

▲ Absorpcijski paneli

▲ Končni videz protihrupnega zaslona

Pri teh meritvah ne zajamemo samo hrupa našega podjetja, ampak so v njih zajeti tudi viri hrupa vseh drugih podjetij, ki se nahajajo na ZGO-ju, te pa je iz meritev nemogoče izločiti. Rezultati, dobljeni z omenjenimi meritvami, nam pomagajo pri sanaciji najbolj hrupnih virov znotraj podjetja. Meritve hrupa skozi leta kažejo, da so bile sanacije posameznih virov uspešne, hkrati smo zmanjšali hrup tako na delovnih mestih kot v bivalnem okolju. Čeprav vsako leto zmanjšamo raven hrupa na posameznih mernih mestih, je hrup eden izmed virov emisij, ki ga je zelo težko zmanjševati, posebno ko je dosežena maksimalna točka.

V podjetju smo lani dali izdelati strokovno oceno obremenitve okolja s hrupom in predlog postavitve protihrupne zaščite na južnem delu ZGO-ja ŽR, ki ju je izdelalo podjetje Epi Spektrum iz Maribora. Naš namen je bil postaviti protihrupno ograjo proti naselju Janeče. Poročilo je dalo povsem drugačne rezultate, saj postavitve protihrupne ograje proti naselju Janeče ne bi dala učinkov, ki bi jih pričakovali. Velik vpliv v dnevnem času ima namreč na tej lokaciji glavna cesta Prevalje–Ravne. Iz poročila je bilo razvidno, da je bolj smiselno postaviti protihrupni zaslon na strehi valjarne. Odrptine na strehi valjarne namreč emitirajo hrup v okolje.

K postavitvi protihrupnega zaslona smo pristopili konec lanskega leta. Prvi rezultati meritev hrupa na samem viru kažejo boljše rezultate, kot smo prvotno pričakovali – direktno znižanje (pred/za lamelami) je skoraj 10 dBA. Ker so prvi rezultati zelo spodbudni, bomo tudi pri vseh ostalih virih, ki vplivajo na hrup v okolju, uporabili podobno vrsto zaščite okolja pred hrupom. Kako dobro je uspela sanacija v okolju, pa bomo videli, ko bomo letos izvedli monitoring hrupa v okolju. ●

SKRBIMO ZA OKOLJE

besedilo Sabina Škrjanc, ekologinja, Acroni
Alenka Rožič, ekologinja, Acroni

VODA JE ŽIVLJENJE

Zdaj smo mi na vrsti, da z majhnimi ukrepi dosežemo veliko. Narava nam bo hvaležna prav za vsako privarčevano kapljico.

▲ Kroženje vode v naravi

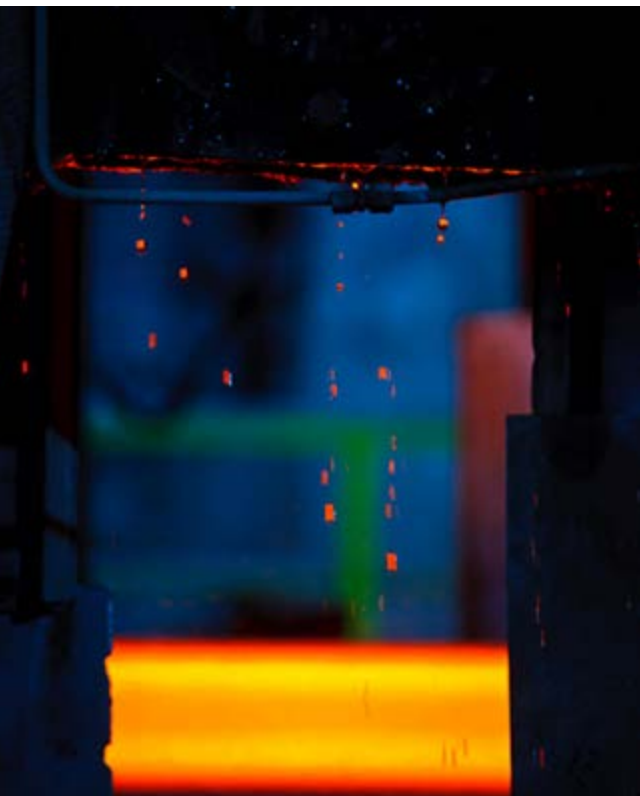
Voda je glavna komponenta človeškega telesa, saj jo vsaka naša celica potrebuje za normalno delovanje in opravljanje svoje funkcije. Voda sestavlja 90 odstotkov naših možganov, 75 odstotkov mišic, 83 odstotkov krvi in celo 22 odstotkov kosti. Že 2-odstotno zmanjšanje količine vode v telesu povzroča znake dehidracije, kot so utrujenost, žeja, pozabljivost, težave pri koncentraciji, slabost, migrene, niha nam krvni pritisk, nastanejo problemi z ledvicami, občutimo mišične krče, naša koža je suha. Če smo dehidrirani za več kot 20 odstotkov, lahko nastopi smrt.

V ACRONIJU JE MESEC MAJ POSVEČEN VARSTVU OKOLJA.

Ker je pitna voda največje naravno bogastvo na Zemlji, a so njene zaloge omejene, smo letošnji maj namenili ozaveščanju zaposlenih o pomembnosti pitne vode ter o skrbi za preudarno rabo in ohranjanje njene kakovosti.

VODA V NARAVI NENEHNO KROŽI.

Izhlapenja iz morij, iz vodnih teles na celinah in kopnega vrača vodo v obliki raznovrstnih padavin na celine in v morja. Prav celinske vode so edinstven življenjski prostor z značilnimi življenjskimi oblikami. Z njimi je človeštvo neposredno povezano in od njih odvisno, zato je upravičena trditev, da je voda največja biološka dobrina. Celinske vode se naravno zamenjajo v dneh ali mesecih, oceani pa v tisočih let. Podtalnica se zamenja v 60–300 letih. Manj kot en odstotek vse sladke vode na Zemlji je na voljo človeštvu za uporabo. Onesnaženje vode narašča zaradi povečanja porabe vode in s tem tudi povečanja količin odpadne vode iz gospodinjstev, industrije in kmetijstva. Slovenija za zdaj še razpolaga z zadostnimi količinami kakovostne sladke vode. Vendar mednarodne okoljevarstvene organizacije ocenjujejo, da bomo leta 2050, ob takšnem tempu porabe vode, kot je sedaj, že čutili pomanjkanje vode.

▲ Industrijska voda, hlajene kontinuirano ulite žile

▲ Voda za pitje

Združeni narodi so kot minimalni normativ za pitno vodo, ki jo potrebuje za življenje povprečen človek, določili 20 l na dan. Dnevna poraba vode na prebivalca Slovenije pa znaša 150 l na dan!

NAJBOLJŠI IN NAJENOSTAVNEJŠI UKREP ZA IZBOLJŠANJE KAKOVOSTI VODNIH VIROV JE ZMANJŠANJE ONESNAŽENJA KOT SEVEDA TUDI ZMANJŠANJE PORABE VODE.

Že majhna sprememba vsakodnevnih navad bo prinesla pozitivne učinke na okolje pa tudi na bančni račun.

TOREJ, SKRAJNI ČAS JE ŽE, DA ZAČNEMO O VODI RAZMIŠLJATI DRUGAČE ...

- ▶ Poskrbimo, da bodo vse pipe dobro tesnile.
- ▶ Pomivalni oziroma pralni stroj vključimo šele takrat, ko je poln.
- ▶ Zmanjšajmo število pranj v pomivalnem stroju; povsem nepotrebno je, da za pitje vode vsakič uporabimo drug kozarec.
- ▶ Posodo, na kateri so ostanki hrane, pred ročnim pomivanjem raje namočimo, ne odstranjujemo umazanije pod tekočo vodo.

- ▶ Skrajšamo čas pranja na manj kot pet minut.
- ▶ Ko si umivamo zobe, naj bo pipa zaprta.
- ▶ Ko si na lase nanašamo šampon, naj voda ne teče.
- ▶ Vodo, v kateri smo oprali zelenjavo in sadje, lahko ponovno uporabimo, in sicer za zalivanje lončnic ali splakovanje stranišča.
- ▶ Hrana naj se kuha v čim manjši količini vode; s tem ne bomo prihranili le pri vodi, ampak bomo v živilih ohranili tudi več hranilnih snovi.
- ▶ Otroke naučimo, da bodo po vsaki uporabi vode tesno zapirali pipe.
- ▶ Zalivajmo vrt z deževnico.
- ▶ Avtomobil operimo v avtopralnici.
- ▶ Kadar kupujemo pralni in pomivalni stroj, bodimo pozorni na porabo vode – razlike med aparati so precejšnje.
- ▶ Namestimo dvostopenjski izplakovalnik straniščne školjke.
- ▶ Namestimo pipo s »perlatorjem« in varčnim nastavkom za pranje.
- ▶ Zamenjajmo dvoročne pipe z enoročnimi.
- ▶ Vgradimo cirkulacijsko črpalko ali napreden termosifonski sistem, ki zmanjša izgubo vode zaradi zakasnitve dotoka vroče vode. ●

VZORCI ZA KEMIJSKE ANALIZE

Na kratko bomo v zadnjem delu male šole kemije pogledali še eno področje, ki sicer ni strogo kemijsko, je pa za kakovost kemijskih analiz pomembno.

Soseda vzame iz košare, v katero ne vidim, izmed rdečih in zelenih jabolk rdeč sadež in mi ga ponudi. Tako sklepam, da so vsa jabolka rdeča. Tako je tudi z vzorci za kemijsko analizo. Vzorec izberemo, zberemo ali kako drugače pridobimo izmed količine materiala, katerega sestava nas zanima. Zelo pomembno je, da so v vzorcu zastopane vse komponente v enakih deležih, kot so prisotne v materialu. To je v bistvu predpogoj, da so rezultati kemijske analize uporabni. Dobro je tudi, da se naročnik analize že v začetku posvetuje s kemikom. Ta mu bo v odvisnosti od tega, kar je treba določiti, svetoval, kakšen naj bo vzorec. Tako delo hitreje opravimo in zmanjšamo stroške.

Zaposleni, ki jemljejo vzorce, morajo poznati materiale, standardne predpise in delovne prakse. Te so se na posameznih področjih že izoblikovale in omogočajo lažjo in realnejšo primerjavo med različnimi udeleženci v procesih kontrole kakovosti.

JEMANJE VZORCA

Vzorci lahko jemljemo ročno ali z različnimi napravami. Pri tem delu moramo poznati materiale, ki jih vzorčimo, ter predpise in dogovore med prodajalcem in kupcem. Pri ustaljenih načinih raztovarjanja in transportiranja lahko uporabljamo različne vzorčevalnike. Mesta, kjer je to zelo primerno, so tekoči trakovi, padajoči material pri sipanju s tovornjakov, vagonov in podobno. Na jemanje vzorca vplivajo:

- ▶ **Lastnosti materiala:** agregatno stanje, masa, zrnatost, homogenost.

Različno opremo in načine uporabimo za vzorčenje plinov, tekočin ali trdne snovi oziroma kosovnega materiala. Na jemanje vzorca vpliva masa materiala, ki je lahko od nekaj gramov do ton, ki jih prepeljejo tovornjaki, vagoni ali ladje. Pri drobnem materialu dosežemo reprezentativen vzorec že z manjšo odvezto količino kot pri večjih granulacijah. Za ilustracijo je lahko primer, da z malo žličko ne moremo vzorčiti ferozlitine z granulacijo 80 mm, saj bomo tako nabrali le drobiž. Homogenosti materiala prilagodimo maso vzorca. Pri mešanica, ki so sestavljene iz različnih snovi, lahko zagotovimo reprezentativnost le z večjo maso vzorca.

- ▶ **Nahajališče vzorca:** silos, prevozno sredstvo, tekoči transportni trak, razne oblike in vrste embalaže v skladišču ali iz kupa na prostem, topilniške peči in naprave, sistemi za pretakanje tekočin. Kjer se vzorčenje opravlja večkrat, je smotrno urediti avtomatsko vzorčenje, denimo na transportnem traku, med raztovarjanjem, sipanjem materiala v silos in podobno. Če to ni možno, je treba v skladišču zagotoviti vzorčevalcu dostop do vseh enot embalirane surovine. Vzorce, ki so vzeti iz taline, moramo ohlajati na enak način. S tem dosežemo, da se kemijska sestava in kristalna struktura ne spreminjata od vzorca do vzorca.
- ▶ **Kemijske preiskave,** ki jo bomo uporabili. Brez dodatnega dela z vzorcem, ki je v ostrižkih, denimo z optičnim emisijskim spektrometrom ni mogoče narediti kemijske analize. Za to vrsto analize je primeren kosovni vzorec. Za klasične analize pa so vedno potrebni ostrižki ali fino zdrobljen vzorec. Na ta način imamo na razpolago zelo veliko površino, na kateri lahko potekajo reakcije raztapljanja.

▶ Razdelilnik vzorcev

▼ Sonda za jemanje drobnih vzorcev

PRIPRAVA LABORATORIJSKEGA VZORCA

Potem ko kemijski laboratorij prejme celotni vzorec, sledi priprava laboratorijskega oziroma analiznega vzorca. Pri tem delu uporabljamo mline, drobilce, stružnice, rezkarje, brusilne in rezalne stroje, sita in delilnike. Vzorce velikih granulacij postopoma drobimo in zmanjšujemo maso.

► Priprava ostružkov

► Taljenje vzorcev

► Vzorca za instrumentalno analizo

Za nekatere analize iz kosovnih vzorcev pripravimo ostružke, za druge pa po navodilih brušeno površino. Večkrat je treba odstraniti organske nečistoče in jih razmastiti. Laboratorijski vzorec za klasične analize, če je le mogoče, razdelimo na tri dele. En del uporabi laboratorij za analizo, drugi del spravimo v arhiv, tretji pa je na voljo, če ga zahteva naročnik ali pa za reševanje reklamacij. Kosovnega vzorca ne delimo, odložimo ga v arhiv.

- **Orodje**, ki ga uporabljamo, izberemo glede na lastnosti vzorca. Za trde materiale ne uporabljamo orodij, ki se obrabljajo in zato puščajo v vzorcu svoje sledove. Po obliki mora biti orodje tako, da ga je mogoče dobro čistiti, drugače s prejšnjim vzorcem kontaminiramo naslednje. Brusna sredstva ne smejo kontaminirati površine, na kateri delamo analizo. Pri rezanju, struženju, vrtanju in podobnih postopkih s pregrevanjem ne smemo vplivati na kemijsko sestavo vzorcev. Pri močnem segrevanju vzorcev, ki jih nekatere obdelave povzročajo, odgorevajo kemijski elementi, predvsem ogljik. Zaradi nastanka oksidov so rezultati pri določanju kisika višji, raztapljanje pri klasični analizi je težavnejše in podobno.
- **Embalaža** mora ščititi vzorec pred vplivi iz okolja, ne sme vplivati na vzorec in z njim reagirati, omogočati mora prenašanje vzorca in njegovo identifikacijo ter arhiviranje. Pozorni moramo biti na to, da organska topila večinoma raztapljajo plastično posodo, močno lužnati vzorci ne sodijo v stekleno embalažo, kisli vzorci ne v kovinsko posodo, vzorci za določevanje dušika ne v papirno vrečko. Velike mase vzorca ne dajemo v polietilensko vrečko, ker jo prsti roke, ko jo hočemo dvigniti, takoj predrejo. Vzorcev nikoli ne smemo dajati v prazno embalažo, v kateri je bila hrana. Steklenica, v kateri je bila mineralna voda, prav hitro zavede, in se lahko napijemo neužitnega vzorca, ki ga je nekdo natočil vanjo. Vedno je potreben razmislek.
- **Oznake:** na vzorcu navedemo vrsto materiala, datum jemanja vzorca in datum priprave ter katerokoli pomembno dodatno informacijo, sledi podpis vzorčevalca.

Predstavili smo le nekaj najpomembnejših dejstev o vzorcih za kemijske analize. Želimo poudariti, da že takrat, ko se zavemo, da potrebujemo kemijsko sestavo, premislimo tudi o tem, kako bomo dobili oziroma vzeli ustrezní vzorec. Zavedati se moramo, da je to delo pomembno in velikokrat tudi zelo naporno, vendar nujno za dobro in uporabno kemijsko analizo. ●

RAZPIS ZA INOVACIJE GZS, OBMOČNE ZBORNICE ZA GORENJSKO

Gospodarska zbornica Slovenije (GZS), območna zbornica za Gorenjsko, nadaljuje projekt podelitve priznanj in diplom inovacijam v regiji. Cilj projekta je uveljavljanje inovacijske dejavnosti kot gibala trajnostnega razvoja gospodarstva in pospeševanja podjetništva. Razpis hkrati spodbuja in promovira inovativnost, povečuje prepoznavnost in ugled inovativnih podjetij, njihovih inovacij in inovatorjev ter širi in spodbuja inovacijsko kulturo. Podjetja in drugi predlagatelji lahko prijavijo tehnološke inovacije, torej nove inovativne proizvode, izboljšave ter nove tehnologije proizvodnje. Prijavijo pa lahko tudi inovacije, ki izhajajo iz netehnoloških področij, to so storitvene, organizacijske, procesne in socialne inovacije, inovacije na področju trženja idr.

Iz Acronija smo se tudi letos odzvali na njihov razpis in prijavili tri inovacije:

- 1. Razvoj legiranih kotlovskih pločevin za uporabo pri visokih temperaturah** – nosilec projekta mag. Erika Bricelj s soavtorji, to so Emil Šubelj, mag. Anton Košir, Ahmed Musič, Dejan Ahec, Marjan Mencinger, Jani Novak, Marjan Kunšič, Aljoša Reven, Iztok Tomažič, dr. Boštjan Bradaškja in Silva Pintar.
- 2. Razvoj nove kvalitete neorientirane elektroplöčevine EV 25 Mn** – nosilec projekta dr. Miran Pirnat s soavtorji, to so Gašper Novak, Anja Kofol in mag. Martin Jeram.

- 3. Razvoj tehnološkega procesa predelave nikljevih super zlitin** – nosilec projekta Stanislav Jakelj s soavtorji, to so Franci Perko, Janez Katnik, Borut Lešnik in dr. Boštjan Bradaškja.

Avtorji so letos predstavili vse projekte pred inovacijsko komisijo. Komisija je na osebnih predstavitvah inovatorjev dobila kar nekaj podrobnejših pojasnil, ki v prijavah mogoče niso dovolj jasno opisane. Rezultati bodo znani predvidoma junija. ●

- Nosilci inovacijskih projektov ob predstavitvi pred strokovno komisijo na GZS v Kranju. Od leve proti desni: Miran Pirnat, Erika Bricelj, Nataša Karo in Stane Jakelj

besedilo mag. Marta Kos Marko, voditeljica treningov, Gustav Käser Training International
fotografija Stane Jakelj, Acroni

KDOR DANES DELA TAKO KOT VČERAJ, GA JUTRI NE BO VEČ!

Kaj pa lahko naredimo, da bo naše delovanje, še posebno na mestu vodje, vedno boljše? – Marsikaj. Tudi to, da se nenehno izobražujemo in usposabljammo. In tega se v družbi Acroni še kako zavedajo. Po uspešno zaključenem sedemdnevnem treningu za vodje Vodenje in komuniciranje v timu v lanskem letu letos nadaljujemo z novo skupino. In že imamo kandidate za trening v prihodnjem letu.

In veste, kaj je pri tem najlepše? – Interes za trening prihaja od zaposlenih samih: zavedajo se, da biti vodja danes ni preprosto, da pa se lahko veliko teh veščin naučimo. In ne glede na to, da gre za primarno tehnično ali naravoslovno usposobljene ljudi. In še en pozitiven element smo opazili: pri širjenju zavesti o potrebnosti nenehnega usposabljanja so pomagali tudi vodje, ki so bili z lanskim treningom zelo zadovoljni. Hvala vsem!

Ali se dober vodja rodi ali naredi, je že dolgo ena največjih dilem, ko govorimo o vodenju oziroma upravljanju. Bilo je obdobje, ko smo bolj verjeli v moč talenta, češ da se s talentom za vodenje že rodimo. Danes je vedno več dognanj, ki govorijo

proti temu: namreč, kaj ti pomaga največji talent, če nisi marljiv in prizadeven in če govorimo o vodenju, če se ti z ljudmi ne da ukvarjati. Zato danes pravimo, da ne gre toliko za to, ali se vodja rodi ali naredi, temveč bi se morali vprašati drugače: ali si sploh želiš biti vodja? Četudi morda še nikoli nisi bil vodja in čeprav si morda strogo tehnično izobražen, lahko postaneš odličen vodja, če ti, seveda, je do tega.

Rezultati usposabljanja pa so jasni. V eni od svetovno znanih psiholoških revij so naredili analizo, kateri so faktorji uspešnosti pri vodenju, in prišli do zanimivih zaključkov.

FAKTORJI USPEŠNOSTI PRI VODENJU

(Vir: Bulletin of Psychological Type)

Področje obnašanja	Delež k uspehu (v %)	Delež k neuspehu (v %)
oblikovanje odnosov – skrb, pokazati zanimanje, poštenost, zaupljivost, razumevanje	23,8	45,3
kognitivna kompleksnost – premagovati raznolikost in sistemsko kompleksnost, kreativnost	23,8	10,5
komunikacija – informacije, podpora, konfrontacije, prezentiranje, pogajanja	16,4	5,2
Odločanje – usmerjenost v akcijo, vodenje, organizacija, postavljanje prioritete, usmerjenost v rezultate	13,4	2,0
upravljanje sebe – ambicioznost, pogum, vzdržljivost, samozavest, upravljanje časa	16,4	26,3
tehnične sposobnosti – operativna sposobnost, specifično razumevanje posla	5,9	10,5

Udeleženci treninga:
Bojan Todorovič, Majda Reberšak Iskra, Ahmed Musić, Sašo Pogačnik, Ernest Medja, Andreja Purkat, Nedim Omanović, Dejan Gotlib, Igor Triplat Bunjevac, Aleš Kemperle, Jasmin Huskič, Robert Starc, Nejra Rak Benič in Anja Potočnik (SIJ).

Zato na našem treningu pri marsikaterem od naših udeležencev odkrivamo talente za vodenje, ki se jih morda še sami ne zavedajo. Zlasti pri mlajših, ki so šele stopili na pot vodje ali so tik pred zdajci, da bodo to postali. Zato je dobro, da je skupina mešana: imamo mlajše in starejše, moške in ženske, udeležence, ki so v Acroniju že več kot 25 let, in tiste, ki so le nekaj let.

Zakaj je torej dobro, da zna vodja dobro komunicirati? Ali je res, da lahko z dobro komunikacijo dosežemo veliko več, tudi boljše rezultate?

Si predstavljate situacijo, ko se pogovarjate z dvema kandidatom za službo: eden je samozavesten, gleda vas v oči; hitro odgovori na vprašanje, če pa ne ve odgovora, to tudi prizna ali obrazloži. Drugi gleda v tla, kot da bi mu bilo malo nerodno; ko odgovarja, si vedno vzame nekaj sekund za premislek; in ko je negotov, poskuša na vse kriplje ugoditi spraševalcu.

Koga bi raje izbrali? Vem, da prvega. Toda, ste se kdaj vprašali, ali morda s tem drugemu kandidatu ne naredimo krivice. Morda je res velik strokovnjak na svojem področju, morda celo med najboljšimi, toda na vas je naredil slab vtis. In zato ga nočete za sodelavca.

Gremo še naprej.

Strokovnjaki pravijo, da je stopnja izkoriščenosti človeškega potenciala zaposlenih v gospodarstvu – verjeli ali ne – 30 do 40 odstotkov! Tako malo, drži. Kakšna je tu povezava s komunikacijo? Zelo velika. Namreč: bolje, kot boste komunicirali

s svojimi zaposlenimi, več boste dobili od njih. Pa cilj seveda ni 100 odstotkov, kajti vsi imamo tudi še zasebno življenje. Toda, če dobimo »samo« 20, 30 odstotkov več, smo naredili izjemno veliko. Praksa, izražena v konkretnih prodajnih številkah, govori o tem.

Na kakšen način naj torej komuniciramo, da si zagotovimo boljše uspehe podjetja? Receptov ni, je pa res, da se moramo komunikacijskih veščin učiti. Velikokrat mislimo: »Oh, saj bo že šlo, to pa res ni tako zahtevno.« Včasih to tudi drži, ampak kot dobri vodje se ne moremo zanašati na »včasih«. Naš cilj mora biti, da bomo vedno čim boljši. Pa ne samo zaradi rezultatov.

Na eni od ameriških klinik so pred kratkim iskali novega predstojnika. Bila sta dva kandidata, enakovredna po izkušnjah in strokovnosti. Naredili so anketo med zaposlenimi, koga bi raje videli na mestu vodje. Kar 95 odstotkov je glasovalo za enega. Zakaj? Po njihovem mnenju je bil izbrani zdravnik vedno dobre volje in nasmijan; če jih je srečal na hodniku, jih je prijazno pozdravil; pokazal je zanimanje tudi za njihovo zasebno življenje in jih predvsem razumel, ko so se z njim želeli pogovoriti tudi o zadevah zunaj službe.

Mar ni tudi to komunikacija? Seveda. Prihodnost imajo tisti vodje, ki razumejo delovanje sebe in sodelavcev, predvsem to, da ljudje nismo pretežno racionalna bitja, temveč emocionalna. In tega, kako ravnati z ljudmi, se moramo učiti. Vedno znova in znova.

Veliko dobre volje in uspehov pri investiranju vase vam želim! ●

KADROVSKA GIBANJA V APRILU 2012

SIJ – SLOVENSKA INDUSTRIJA JEKLA

V oddelku za korporativno računovodstvo se nam je pridružil novi sodelavec DEJAN DULAR.

Jubilanti

Iskrene čestitke ob 40-letnem delovnem jubileju izrekamo dolgoletnemu sodelavcu prof. dr. VASILIJU PREŠERNU.

Elena Bajc, strokovna sodelavka za področje kadrov, SIJ – Slovenska industrija jekla

ACRONI

Podjetje so zapustili štirje delavci.

Naši novi sodelavci so postali: GAŠPER KORBAR v obratu Vzdrževanje, DEJAN JOVIČ v Jeklarni, LUKA RŽEK v Predelavi debele pločevine in BLAŽ LAVTAR v obratu Vzdrževanje.

Jubilanti

Jubilanta z 10-letnim delovnim stažem sta postala MIRVET MUSTAFI v Jeklarni in BRANKO POLANC v obratu Vzdrževanje. Čestitamo!

Jubilant z 20-letnim delovnim stažem je postal DARKO MOČNIK v Predelavi debele pločevine. Čestitamo!

Jubilanti s 30-letnim delovnim stažem so postali: SEJAT RAKOVIČ v Jeklarni, DUŠAN POZVEK v Jeklarni, ZORAN SAVIČ v Kakovosti, razvoju in tehnologiji, AZRA MURANOVIČ v Upravi in OLGA OVEN v Upravi. Čestitamo!

Jubilantka s 35-letnim delovnim stažem je postala BARBARA VOGELNIK v Finanah. Čestitamo.

Zaključek šolanja

Šolanje sta aprila uspešno zaključila MIHA ŠTEFELIN iz Jeklarne in ROMAN LAVTIŽAR iz obrata Vzdrževanje, oba sta pridobila strokovni naslov inženir strojništva. Čestitamo!

Nejra Rak Benič, dipl. upr. org., strokovna sodelavka za HRM 1, Acroni

METAL RAVNE

Nova sodelavka je postala KRISTINA BRLOŽNIK v Notranji prodaji.

Podjetje je zapustilo 12 sodelavcev.

Jubilanti

Za 10-letni delovni jubilej čestitamo ANDREJU ROŽEJU iz Valjarskega programa in PETRU BREZNIKU iz Vzdrževanja. 20-letni jubilarji dela so postali: JANEZ HRIBERNIK in ANDREJ SKITEK iz Valjarskega programa ter JANEZ JEHART iz Vzdrževanja. 30-letna jubilarita dela sta postala MIROSLAV PIKO iz Kovaškega programa in HENRIK KAKER iz Kontrole in metalurškega razvoja. Čestitamo!

Irena Praznik, strokovna delavka, Kadrovska služba, Metal Ravne

SERPA

Nova sodelavca sta postala MARKO PLEVNIK v Obnovi in izdelavi strojev in naprav ter BRANKO ŠTERN v Kontroli.

Upokojil se je MILAN MLINŠEK iz Strojne obdelave. Zahvaljujemo se mu za prizadevno delo in mu v pokoju želimo vse najlepše.

Podjetje sta zapustila še dva sodelavca.

Irena Praznik, strokovna delavka, Kadrovska služba, Metal Ravne

ELEKTRODE JESENICE

Podjetje je zapustil en sodelavec.

Rafko Penič, univ. dipl. ekon., vodja Kadrovske službe, Elektrode Jesenice

NOŽI RAVNE

Upokojila sta se MARIJA COFL in MIHAEL JAZBEC iz Mehanske obdelave. Zahvaljujemo se jima za prizadevno delo in jima v pokoju želimo vse najlepše.

Jubilanti

Za 10 let delovne dobe čestitamo sodelavcu BORISU ZAPONŠKU iz Mehanske obdelave.

Dragica Pečovnik, univ. dipl. soc., kadrovska menedžerka, Noži Ravne

SUZ

Aprila 2012 se nam je pridružil SENAD AVDIČ, in sicer v Jeklarni. Z enim delavcem smo prekinili delovno razmerje.

Mag. Tanja Avguštin Čufer, Kadrovska služba, SUZ

ZIP CENTER

Aprila smo prezaposlili pet delavcev iz Metala Ravne v OE Servis in podporne storitve. Naš novi sodelavec je postal GORAN ROBIN v OE Tiskarna.

Jasna Tošič, poslovna sekretarka, ZIP center

besedilo mag. Tanja Avguštin Čufer, vodja Splošnega sektorja, SUZ
fotografije Arhiv SUZ-a

PREDSTAVLJAMO SUZ-ov PODMLADEK

V preteklem obdobju smo v družbi SUZ upokojene sodelavce nadomeščali z zaposlovanjem mladih kadrov. Večina naših novih sodelavcev se je prvič srečala s proizvodnjo vlečenih, brušenih in luščenih jeklenih palic, zato je bila zaposlitev pri nas zanje velik in odgovoren korak. Skozi usposabljanje in samostojno delo so takoj pokazali svoje spretnosti, prilagodljivost ter voljo do dela. Zdaj ko so že nekaj časa v naših vrstah, kjer so pridno opravljali delo in se usposabljali, smo se odločili, da jih povprašamo po njihovem počutju v našem kolektivu.

GREGA ŠTRAVS

Vaš prvi vtis o družbi?

Na začetku sem bil presenečen, ker je v obratu veliko prahu, stroji pa so močno naoljeni. Vendar sem se hitro navadil in me sedaj to pri delu ne moti.

Na katerem delovnem mestu ste zaposleni?

Zaposlen sem kot električar.

Kako ste zadovoljni z delom na tem delovnem mestu?

Delo je sicer zelo umazano, vendar se s

tem ne obremenjujem preveč. Veliko pa sem se naučil tudi od ključavničarjev, s katerimi se zelo dobro razumem.

Kako so vas medse sprejeli drugi zaposleni?

Drugi zaposleni so me sprejeli zelo dobro, veliko sem jih pa poznal že prej.

Kako se počutite kot del kolektiva SUZ?

Kot del kolektiva se počutim zelo dobro, predvsem zato, ker se zelo dobro razumemo s sodelavci in ker rad opravljam to delo.

TILEN REBSELJ

Vaš prvi vtis o družbi?

Prijeten in dinamičen kolektiv v obratu ter tudi v pisarnah.

Na katerem delovnem mestu ste zaposleni?

V Jeklovleku opravljam različna dela, to so: vlačilec linije Schumag, operater pekalnega stroja Pangborn, pomočnik pri brusilnikih TOS.

Kako ste zadovoljni z delom na tem delovnem mestu?

Z delom na tem delovnem mestu sem zelo zadovoljen, lahko pa bi posodobili kakšne stvari.

Kako so vas medse sprejeli drugi zaposleni?

Medse so me sprejeli prijazno in lepo. Na začetku si nisem mislil, da znajo biti ti sodelavci tako duhoviti.

Kako se počutite kot del kolektiva SUZ?

Počutim se kot del uspešne ekipe, ki se zna tudi pošaliti.

GREGA VOVK**Vaš prvi vtis o družbi?**

Moj prvi vtis je bil, da delo ni tako zahtevno.

Na katerem delovnem mestu ste zaposleni?

Uvajam se na delovnem mestu vlačilec linije BK.

Kako ste zadovoljni z delom na tem delovnem mestu?

Z delom na tem delovnem mestu sem zadovoljen. Delo tudi ni preveč naporno.

Kako so vas medse sprejeli drugi zaposleni?

Drugi zaposleni so me medse sprejeli zelo dobro.

Kako se počutite kot del kolektiva SUZ?

Kot del kolektiva se počutim super.

MIHA FRELIH**Vaš prvi vtis o družbi?**

Prvi vtisi so dobri, SUZ sem poznal že od prej, saj sem z delavci podjetja že sodeloval.

Na katerem delovnem mestu ste zaposleni?

Trenutno se usposabljam na vlečni liniji Schumag.

Kako ste zadovoljni z delom na tem delovnem mestu?

Sem zelo zadovoljen, delo je raznoliko, še malce privajanja, pa bo.

Kako so vas medse sprejeli drugi zaposleni?

Dobro, odnosi v družbi so na nivoju.

Kako se počutite kot del kolektiva SUZ?

Kolektiv je najboljši del družbe SUZ.

PETER PETROVIĆ**Vaš prvi vtis o družbi?**

Ko sem prvič stopil v obrat, so bili moji občutki mešani, ko pa sem spoznal sodelavce in se privadil dela, pa je postalo vse O. K.

Na katerem delovnem mestu ste zaposleni?

Delam pri peskalnem stroju na vlečni liniji Schumag.

Kako ste zadovoljni z delom na tem delovnem mestu?

S tem delom sem zelo zadovoljen.

Kako so vas medse sprejeli drugi zaposleni?

Dobro! Z njimi se odlično razumem in so tudi pripravljeni pomagati.

Kako se počutite kot del kolektiva SUZ?

Kot del kolektiva se počutim odlično.

DIJANA STRUNA ČVOROVIĆ**Vaš prvi vtis o družbi?**

Moj prvi vtisi so zelo dobri, obrat sicer poznam že od prej, saj sem tu opravljala počitniško delo.

Na katerem delovnem mestu ste zaposleni?

Zaposlena sem na delovnem mestu obdelovalka palic Berns, kjer posnemam robove na palicah.

Kako ste zadovoljni z delom na tem delovnem mestu?

Delovno mesto mi je v veselje, rada delam in sem zadovoljna, ker si vedno znova zadam nov izziv. Včasih moram tudi kaj "pošraufati", kar mi je zelo všeč.

Kako so vas medse sprejeli drugi zaposleni?

Zaposleni so me lepo sprejeli medse, ker sem tudi sama komunikativna in sproščena.

Kako se počutite kot del kolektiva SUZ?

Kot del kolektiva se počutim odlično.

Našim mladim sodelavcem se zahvaljujemo za sodelovanje v anketi in jim želimo, da bi se tudi v prihodnje v našem kolektivu dobro počutili ter da bi še dolgo skupaj dosegali nove zmage, ki bi SUZ popeljale korak višje. ●

V slovo Antonu Paplerju

Pretresla nas je žalostna vest. Prerano nas je zapustil naš sodelavec v službi Kakovost, razvoj in tehnologije Anton Papler, ki je opravljal delo tehnologa kontrole kakovosti. Njegovim domačim izrekamo iskreno sožalje in jim v teh težkih trenutkih stojimo ob strani. Pogrešali ga bomo in ohranili v lepem spominu.

Uprava podjetja Acroni

Zahvala

*Le kje so tisti časi,
ko srečni smo bili,
ko tebe smo imeli radi,
zdaj te od nikoder ni.
Zato tvoj grob zdaj rožice krasijo
in za ljubezen lučke ti gorijo.*

Iz vsega srca se zahvaljujem vsem vam, ki ste meni in mojim najbližjim v žalostnem trenutku slovesa od dragega moža in očeta Antona Paplerja stali ob strani in čutili z nami. Hvala vam za vsak ljubeč stisk roke, za vse tople in sočutne objeme, hvala za vsako iskreno besedo v tolažbo. Hvala za darovano cvetje, sveče in denarni prispevek. Iskrena hvala tudi vsem vam, ki ste se z bolečino v srcu udeležili zadnje slovesnosti in delili z nami nepopisno bolečino ob izgubi nam tako drage osebe.

Žena Magda, sinovi Andraž, Nejc in Gašper Papler

Anton Paplerju v slovo

Dragi sodelavec Tona, zadnji delovni dan si zaključil v torek, 24. aprila 2012, nato si v 55. letu izgubil boj z boleznijo in nas za vedno zapustil.

Mlada leta si preživel na domači kmetiji v Vrbnjah. Po osnovni šoli si se odločil postati metalurg in si uspešno zaključil srednjo metalurško šolo na Jesenicah. Svoje znanje si želel dopolnjevati, zato si izobraževanje nadaljeval na FNT Montanistiki v Ljubljani, kjer si zaključil prvo stopnjo metalurgije. Drugo stopnjo si opravil kasneje in diplomiral junija leta 1989.

Leta 1984 si se zaposlil v bivši Železarni Jesenice, natančneje v Valjarni žice na delovnem mestu tehnolog. Kot področni tehnolog si nadaljeval delo v Sektorju tehnične kontrole. Z ustanovitvijo Acronija si kot tehnolog za zagotavljanje kakovosti zastopal Hladno valjarno. V tehnični kontroli si nekaj časa vodil oddelek MPA (Mehansko preizkušanje in atestacije), nato še oddelek Kontrole kakovosti (KK), v katerem si kasneje postal vodilni tehnolog in nazadnje tehnolog KK.

V vseh 28 letih si bil predan svojemu zahtevnemu delu, ki je terjalo precejšnjo mero znanja in odgovornosti ter ne nazadnje tudi potrpežljivosti, saj si prebrodil vsa obdobja sprememb, ki jih družbeni sistem ni prizanesel niti Acroniju.

Tona, vsekakor si bil pokončen človek, zvest mož in zgleden oče treh otrok. Za teboj je ostala praznina. Pogrešali te bodo tvoja kmetija v Vrbnjah, tvoja družina, prijatelji in sodelavci.

Tvojim najdražjim izrekamo iskreno sožalje. Tona, SREČNO!

Sodelavci Acronija

Zahvala

Nebo se je odprlo in zjokalo ob zadnjem slovesu od drage mame in žene Tanje Fröhlich Novkovič. Ob boleči in prerani izgubi ljubljene se iskreno zahvaljujem vsem sodelavcem, ki so v teh težkih trenutkih sočustvovali s svojci, jim ponudili pomoč in izrekli sožalje ter jo pospremili na zadnji poti.

Dušan Novkovič, Acroni

besedilo Veljko Djordjević, SKEI Metal Ravne
fotografija Arhiv SKEI-ja Metal Ravne

KOORDINACIJA SINDIKALNIH PODRUŽNIC SKEI SIJ V METALU RAVNE

Sindikalna podružnica SKEI Metal Ravne je bila gostiteljica četrte seje koordinacije SKEI SIJ, ki je maja potekala na Ravnah.

• Fotografija v spomin na srečanje

Koordinacija SKEI SIJ je najvišja oblika povezovanja in delovanja sindikata na ravni skupine SIJ – Slovenska industrija jekla. Koordinacija je bila ustanovljena leta 2010 na pobudo podružnic Metala Ravne in Acronija, največjih podjetij v skupini SIJ – Slovenska industrija jekla, in danes povezuje SKEI Metal Ravne, SKEI Acroni, SKEI Elektrode Jesenice, SKEI SUZ in od maja 2012 dalje tudi SKEI Noži Ravne.

Glavni namen koordinacije je usmerjen v zagotavljanje temeljnih pravic iz delovnega razmerja in spoštovanje kolektivnih pogodb posameznih družb v sistemu. Z upravo SIJ-a vsako leto potekajo pogajanja o višini plač, regresa in

nagrad za dobro delo.

Četrta seja koordinacije SKEI SIJ je tokrat potekala 11. maja 2012 v upravni stavbi Metala Ravne. Pred začetkom seje je vse prisotne pozdravil glavni direktor družbe Andrej Gradišnik. Predsednik koordinacije SKEI SIJ Marjan Uršič je podal poročilo o delu v letih 2011 in 2012, ki so ga udeleženci potrdili. Nato je bil tudi sprejet sklep o pridružitvi sindikalne podružnice SKEI Noži, vodnje koordinacije podružnic SKEI SIJ pa je prevzel predsednik SKEI Metal Ravne Boris Štriker.

Novi predsednik koordinacije SKEI SIJ je predstavil načrt dela za leti 2012 in 2013 ter ob koncu razprave izrazil

željo, da se v tem mandatu koordinaciji pridružita še SKEI Serpa in SKEI ZIP center.

Po končani seji smo si ogledali novo naložbo v Metalu Ravne, to je EPŽ 3, in sicer pod vodstvom glavnega inženirja investicije Stanka Petovarja.

Naslednje srečanje sindikalnih podružnic SKEI SIJ bo v jesenskih mesecih na Ravnah. •

besedilo Marjan Kašnik, vodja ponudbenega oddelka, Noži Ravne
fotografija Arhiv Nožev Ravne

SREČANJE UPOKOJENCEV NOŽEV RAVNE

Kot vsako leto smo tudi tokrat v Nožih Ravne v maju pogostili upokojence, svoje nekdanje sodelavce.

Družba ima 124 upokojencev. Kar lepo število se jih je v torek, 8. maja, udeležilo tradicionalnega vsakoletnega srečanja, ki je potekalo v gostilni Brigita. Ob dobri hrani in pijači ter obujanju lepih spominov na »dobre stare čase« je popoldan kar prehitro minil.

Upokojenci se direktorju družbe Darku Ravlanu iskreno zahvaljujejo za pomoč pri izvedbi srečanja in upajo, da se bo ta tradicija ohranila tudi v prihodnjih letih. Prihodnje leto je predviden tudi ogled podjetja, ki je za naše upokojence še posebno zanimiv, saj obudi spomine na nekdanja delovna leta. ●

● Da bi se prihodnje leto spet zbrali v tolikšnem številu!

KATERI JE NAJBOLJŠI NASVET, KI STE GA PREJELI V ŽIVLJENJU?

ANITA ARL, GRAFIČNA OBLIKOVALKA, ZIP CENTER

Najboljši nasvet, ki sem ga dobila v življenju: »Človek se mora učiti celo življenje!« To nedvomno drži, saj človek ni nikoli dovolj pameten in nikoli ne zna vsega. Vedno se najdejo stvari, ki jih moraš na novo odkriti in raziskati. Je kot nedokončana zgodba.

ALEKSANDER BUTOLEN, SKUPINOVODJA, ŠPEDICIJA, METAL RAVNE

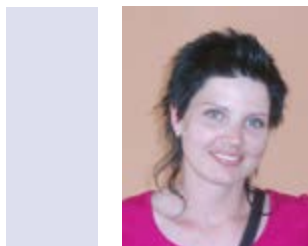
Nedvomno so to nasveti, ki mi jih je dajal moj oče, ki ga žal že dolgo ni več med nami. Bil je dober človek, ki je imel rad ljudi okrog sebe, vedno pripravljen priskočiti na pomoč sočloveku, pa če ga je poznal ali ne. Zato so ga ljudje zelo cenili in spoštovali. Večkrat mi je dejal: »Sandi, nikoli ne stori drugemu, česar sam ne želiš, da ti drugi storijo.« Prepričan je bil, da je treba pomagati sočloveku, pa čeprav gre tudi tebi slabo. Verjel je, da se ti dobrota povr-

ne in pritegne dobre ljudi. Ob teh njegovih mislih, ki me vodijo skozi življenje, se vedno spomnim nanj. Če bi vsi ljudje živeli po teh načelih, bi bilo na svetu veliko manj hudega. Zato pa je pomembno, da si med sabo pomagamo, se povezujemo prijatelji, sorodniki in sodelavci.

IGOR LASNIK, SKLADIŠNIK, NOŽI RAVNE

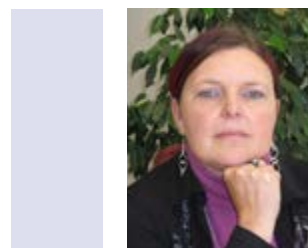
Najboljši nasvet, ki sem ga dobil v življenju, je bil: »Nič ti ne sme biti prehudo!« Ta nasvet velja tako za delo kot tudi za vsa druga življenjska področja. Kot oče dveh otrok sem po potrebi tudi ponoči vstajal, pri gradnji hiše poprijel za vsako delo, pomagal drugim pri raznih opravilih. Skozi leta sem ugotovil, da je vsako delo dobro, saj se ti z leti vse povrne.

SUZANA PLEMEN, REZKALKA NA CNC-STROJU, OE STROJNA OBDELAVA, SERPA

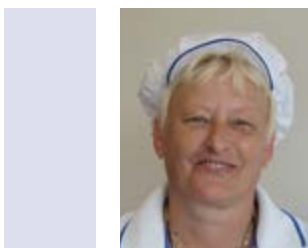
Pomembne odločitve v življenju sem vedno poskušala najprej dobro prespati.

Kot najstnica sem bila precej trmasta, zato sem dobre nasvete ponavadi preslišala. Pozneje sem ugotovila, da sem se veliko naučila iz lastnih napak. Iskren in najboljši nasvet je »starševski nasvet«. Starši želijo svojim otrokom le najboljše. Skozi svojo mladost sem spoznala, da imajo starši vedno (no, ja, skoraj vedno) prav, zato nasvete staršev upoštevam in se z njimi rada pogovarjam. Ne spregledam pa nasvetov od ljudi, ki imajo več izkušenj, kot jih imam sama. Z veseljem jim prisluhnem. Najboljši nasvet, ki sem ga dobila v življenju, je, da moram vsak dan začeti s pozitivno energijo. Le tako mi okolica lahko vrača v enaki meri in me opazi. Včasih je to težko, vendar se dolgoročno obrestuje. Pravi prijatelj pa je vedno tisti, ki ima več težav, kot jih imaš sam. Se pa rada spomnim nasveta, ki sem ga dobila nedavno: »Konfliktne situacije je najbolje rešiti tako, da počakaš, da se nasprotnik pošteno izkašlja, nato mu mirno odgovoriš, pokloniš nasmeh in greš.«

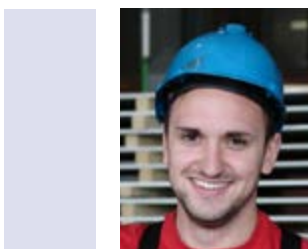
MIŠA ČARF SOVIČ, RECEPTORKA, JUMI

V vsakem obdobju življenja prejemamo nasvete. V otroštvu od staršev in družine, kasneje v šoli, nato od prijateljev in družbe. Poštenost in pridnost sta vrlini moje generacije. Popotnica za življenje in dota moje mame pa je: "Nikoli ne reci ali stori sočloveku, česar ne bi želela sebi."

OLGA ŠIMON, VODJA RAZDELJEVALNICE HRANE V PNEVMATIKI, SLOREST

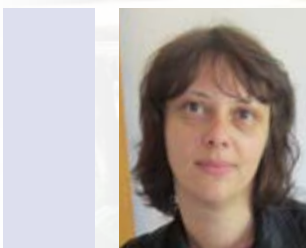
»Ko ti v življenju ne gre tako, kot bi si želel, iščeš srečo. Toda skrivnost sreče ni v tem, da vedno imamo to, kar si želimo, temveč to, kar si pridelamo. Srečen je tisti, kdor se je naučil živeti z malim.«

NERMIN KORLAT, ŽERJAVOVODJA – ODPREMNIK PLOŠČ V PREDELAVI DEBELE PLOČEVINE, ACRONI

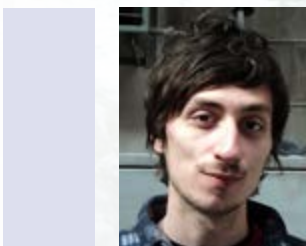
V življenju sem prejel že veliko nasvetov. Običajno so mi jih dali starši ali znanci in prijatelji. Navadno so le-ti zveneli kot neke vrste tolažba ali podpora; vsekakor pa nikoli nisem nikomur pripovedoval o lastnih situacijah.

Nekaj nasvetov sem dal tudi sam, če je bila le priložnost za to. Najbolj se mi je vtisnil v spomin nasvet neke gospe iz Kopra, ki sem jo pred leti spoznal med počitnicami v Turčiji. Bila je prijetna, zgovorna in lepo je bilo poklepetati z njo. Rekla mi je, naj se vedno potrudim biti boljši od drugih. Takrat niti nisem razumel, kaj je mislila, in ni se mi zdelo pomembno. Zdaj pa skoraj ni situacije, da se ne bi spomnil nje in njenih besed.

TANJA ERLAH, VODJA FINANC IN RAČUNOVODSTVA, SUZ

V življenju prejmemo mnogo nasvetov, ki so večinoma dobronamerni, vendar ne vsi. Žal je tako, da jih običajno preslišimo in jim posvetimo premalo pozornosti ter njihov pomen dojamemo, ko je že prepozno. Pa vendar se nam kakšen nasvet vtisne za vedno v spomin. Meni najljubši je ta, da človek sveta ne more spremeniti, lahko pa spremeni samega sebe.

ANEL HALILOVIČ, PRIPRAVLJALEC ELEKTRODNIH MAS, ELEKTRODE JESENICE

Najboljši nasvet, ki sem ga prejel v življenju?

»Vsaka stvar se zgodi z namenom,« je nauk, ki mi v življenju pride zelo prav. Njegovega pomena pa sem se začel zavedati z leti pri soočanju s takšnimi in drugačnimi življenjskimi preizkušnjami. Včasih obupujemo nad situacijo, ki je v danem trenutku nerešljiva oziroma slaba za nas. Če tudi v teh trenutkih obupa in nesreče izluščimo kakšen pozitiven vidik, je lahko naše življenje in doživljanje sveta znosnejše. Le smisel moramo najti.

besedilo Metka Šuštaršič, vodja Standardizacije, Acroni
fotografiji Osebni arhiv Mihe Rebernika

GLASBA JE STALNICA V MOJEM ŽIVLJENJU

V preteklem letu sem tudi jaz ob nedeljah zvečer rada sedla pred televizor in spremljala odmevajoči šov Slovenija ima talent. Bila sem zelo vesela, da imamo ne samo Jeseničani, ampak tudi železarji svojega predstavnika s pevskim talentom. Zato sem izkoristila priložnost, da se spoznamo s presenetljivo preprostim in odprtim fantom, ki se zna na odru preleviti v pravo zvezdo, z Miho Rebernikom iz Elektrod Jesenice.

Večina vas je prvič spoznala preko šova Slovenija ima talent, kjer ste nas uspešno zastopali. Od kod prihajate in kako ste povezani z železarji?

Prihajam z Jesenic oziroma natančneje iz sončne Kočne nad Blejsko Dobravo. Na jeseniškem ŽIC-u sem zaključil kovinarsko smer in pridobil poklic strugarja. Sedaj sem že dvanajsto leto zaposlen kot kontrolni varilec in obdelovalec preizkušancev v podjetju Elektrode na Jesenicah.

Miha Rebernik. Po pevskem talentu in prepoznavnem priimku sem si vas upala takoj povezati s Francijem Rebernikom, pevcem vsem znanega narodno-zabavnega ansambla Fantje s praprotna in Slakov. Imam prav, da od tod tudi glasbeni geni?

Drži. Rojen sem v glasbeni družini, in to je bil verjetno povod za to, da sem se tudi sam začel ukvarjati z glasbo. Oče Franci že več kot 40 let poje pri Fantih s praprotna, ki so bili dolga leta člani Ansambla Lojzeta Slaka, medtem ko je mami Majda dolgoletna napovedovalka na Radiu Triglav in piše pesmi, največ za ansamble narodno-zabavne glasbe. Tudi moja sestra Urška je pravi glasbeni talent, saj uspešno predstavlja prste po klavirskih tipkah.

Glasbeni talent torej uspešno nadaljuje svojo tradicijo, ne gre pa zanemariti, da ste povezani tudi z železarstvom.

Marsikomu, ki pozna mojega očeta le kot pevca narodno-zabavne glasbe, moram pojasniti, da je bil tudi on nekaj časa del ekipe v jeseniški železarni, prav tako moja mami Majda, ki je tu zaslužila svojo upokojitev. Zdaj sem jaz del Slovenske industrije jekla in moram priznati, da mi je služba pisana na kožo. Z veseljem in s predanostjo opravljam svoje delo, ki mi hkrati dopušča, da se v popoldanskem času popolnoma prepustim svoji največji ljubezni – glasbi.

Glasba vam najbrž res veliko pomeni.

Glasba mi pomeni vse. Še lepše bi jo lahko opisal: glasba je moje življenje. Že zelo zgodaj sem se spoznal s klarinetom, a me ni prepričal, ker sem si z njim zaprl usta. Sem namreč zelo rad pel. Življenje mi je ponudilo priložnost, da sem se že kmalu preizkusil na raznih prireditvah, festivalih, v oddajah, šovu Slovenija ima talent ... Začutil sem, da je oder postal moj drugi dom.

To pomeni, da ste že prekaljeni glasbenik in imate za seboj nekaj glasbenih uspehov?

Nekaj uspehov, še več lepih izkušenj in spominov.

Leta 1991 sem postal prvi glas Gorenjske, leta 2002 na Orionu dobil nagrado za najboljši aranžma in najboljšega skladatelja, leta 2009 pevkama Alyi in Lei Sirk pel back vokal, bil izbran za glavnega pevca priznanega primorskega kitarista

Zdenka Cotiča Cota pri izdelavi samostojne plošče slovenskih hitov znanih primorskih bendov, na šovu Slovenija ima talent pa sem se prebil do polfinala ...

Ali tudi sami ustvarjate svojo glasbo? Si želite, da bi si kdaj služili kruh z glasbo?

Seveda sam ustvarjam svoje komade. Pišem besedila in skladam. Trenutno je v domači založbi osem mojih del. Moja želja je izdati svojo ploščo, vendar to ni tako preprosto, saj je danes glasbena industrija precej kruta in zahteva veliko vztrajnosti in finančne podpore pa še sreče povrh. Vsak glasbenik sanja, da bi mu bilo njegovo delo zadosten vir zaslužka. Vsekakor pa zame zagotovo velja, z glasbo služil ali ne, ta bo ostala stalnica v mojem življenju. V bližnji prihodnosti načrtujem izdati svoj prvi samostojni singel in zanj izdelati video spot. Želim si, da bi se moja glasba slišala z radijskih postaj in osvojila srca širših krogov oboževalcev zabavne popularne glasbe.

Zakaj ste se odločili nastopiti v šovu Slovenija ima talent?

Ker je bil dober, kakovosten in najbolj gledan do tistega trenutka. Predvsem pa, ker mi je lahko dal tisto pravo potrditev, da je to, kar najraje počnem, dobro in da lahko nadaljujem po tej poti. Moja potrditev je bila še toliko večja, ker slovensko občinstvo velja za zelo zahtevno, posebej na področju zabavne glasbe.

Od tričlanske žirije ste dobili pohvalno priznanje in hkrati vprašanje Kje pa ste bili do sedaj?, kar lahko poleg talenta povežem tudi z vašimi leti, saj ste dopolnili 36 let.

Sam pri sebi sem jim odgovoril Ja, kje pa ste bili vi? V mojih najstniških letih ni bilo tovrstnih oddaj ter tolikšnih možnosti izkazati svoje pevske sposobnosti, zato vsa pohvala takšnim oddajam, ki iščejo nove mlade talente in tako omogočajo enake možnosti vsem, ki znajo in si upajo.

Zakaj se niste preizkusili tudi na X faktorju in misiji Evrovizija, kjer je vidno manjkalo dobrih moških vokalov?

Stvari vedno rad malce pretipam, saj sem k šovu talentov tudi pristopil šele v drugi sezoni, tako da mogoče prihodnje leto ...

Ali vam poleg glasbe ostane še kaj prostega časa?

Prosti čas je zame zelo pomembna stvar v življenju. Rad se družim s prijatelji, se ukvarjam s športom, poslušam glasbo, hodim v kino ali gledališče, v hribe ... vsekakor obožujem naravo. Tam si najlažje naberem novih moči pri ustvarjanju.

Sem tudi ljubitelj odrskih desk, saj zaigram tudi kot igralec v Gledališču Toneta Čufarja, kjer imam za seboj okoli deset predstav. Zadnja premiera, ki je bila 25. februarja letos v Gledališču Toneta Čufarja, je komična kriminalka z naslovom Hipnoza avtorja Davida Tristrama in pod odlično režijo priznanega igralca Slovenskega mestnega gledališča Ljubljana Gregorja Čušina. V predstavi igravam glavno vlogo ob odličnih igralcih, Evi Leskovšek in Boštjanu Smukavcu!

• Miha Rebernik in priljubljena pevka Alya

Sodelovanje z režiserjem Čušinom mi je bilo v veliko čast, saj Gregor velja za enega najbolj zahtevnih in predanih režiserjev na slovenskih amaterskih odrskih deskah.

Vse skupaj vas vabim, da si pridete to zanimivo komedijo v Gledališče Toneta Čufarja na Jesenicah tudi ogledat.

Načrtujete ustvariti družino?

Trenutno sem samski, vendar nekoč želim biti del velike družine, saj mi te vrednote veliko pomenijo. Otroke pa prav obožujem.

Najlepša hvala za vaš odziv. Bi lahko ta prijetni klepet zaključila s kakšno spodbudno mislijo, ki vas spremlja skozi življenje?

Moja vizija je vedno bila: Ne sanjaj o življenju, ampak živi svoje sanje! •

besedilo Mirko Osojnik, samostojni muzejski strokovni sodelavec,
Koroški pokrajinski muzej – Muzej Ravne na Koroškem

fotografije Fototeka Koroškega pokrajinskega muzeja – Muzeja Ravne na Koroškem

vir zapisi v rubrikah Koroškega fužinarja (1951-1952)

PREVZEM ŽELEZARNE V DELAVSKO UPRAVLJANJE

Pozno poletje 1950 se je že nagibalo v jesen in v Guštanju ni bilo v zraku čutiti nič posebnega. Na državnem posestvu Javornik je bila na vrtovih, pašnikih in sadovnjakih še prava počitniška idila; med Oražmovim mlinom in zadružno mlekarno pri Jagru so nekaj kadili in pokali z manevrskimi naboji na rednih orožnih vajah.

V naslednjih dneh pa se je tudi skrajni severni konec Guštanja ovil v blaženo tišino zrelih barv poznega poletja. V zakulisju tega navideznega miru pa so že tekle mrzlične priprave na dva pomembna septembrska dogodka, ki se bosta v eni točki celo prepletala. Slavnostna premiera igre Miklova Zala je bila objavljena namreč tudi na letakih, ki so vabili na svečano proslavo prevzema tovarne.

Leta 1950 se je torej uresničila tudi stoletna želja guštanj-skih železarjev. Postali so gospodarji tovarne in s tem tudi gospodarji dela. Železarji so namreč 2. septembra 1950 prvič izvolili svoj delavski svet z 69 člani in 10-članski upravni odbor železarne. Od prvih članov delavskega sveta danes že skoraj vsi počivajo na Barbari in po drugih tihih večnih gajih, zato preletimo ta slavna imena: Karel Štruc, Anton Oblak, Engelbert Delopst, Avgust Kokal, Ignac Naglič, Anton Slanič, Zmago Kovač, Franc Dobrina, Jože Gostenčnik ml., Franc Lesičnik, Lenart Ferarič, Gregor Klančnik, Drago Meh, Martin

▲ Pomnik – ingot z zgodovinskim datumom

▲ Orožne vaje pri Jagru, poletje 1950

▲ Prvi delavski svet naše železarne (2. 9. 1950)

Ritonja, Adolf Štehar, Engelbert Gostenčnik, Franc Kapus, Franc Kranjc, Ivan Kozamurnik, Epaminandus Klučenko, Jožef Logar, Pavel Šmon, Lenka Trinka, Luka Sterkuš, Viktor Slemnik, Ivan Blačič, Franc Radušnik, Jože Česnik, Silvester Čekon, Jože Knap, Mirko Ricel, Konrad Urnaut, Rudolf Slivnik, Julka Zorman, Franc Mezner, Jožef Tomačič, Maks Večko, Franc Jež, Ivan Lemaher, Rok Mak, Mira Skudnik, Blaž Kavc, Stanko Pogorevčnik, Ivan Čivnik, Ivan Ivartnik, Ivan Kuselnik, Otmar Ferk, Feliks Hecl, Alojz Uršič, Ljubo Mihajlovič, Karel Pogorevčnik, Ernest Vauh, Alojz Koren, Franc Černivec, Rudolf Kranjc, Anton Spanžel, Ivan Pepevnik, Alojz Horjak, Bogomir Frolja, Anton Čop, Peter Krivograd, Lojze Breznikar, Ernest Blatnik, Alojz Blačič, Alojz Jazbec, Franjo Mahorčič, Ferdo Ivartnik, Jože Ajtnik in Djuro Došen.

Za predsednika delavskega sveta je bil izvoljen Maks Večko starejši, za predsednika upravnega odbora pa Franc Mezner.

7. septembra 1950 je bila prva seja upravnega odbora železarne. Na njej so razpravljali predvsem o »primopredaji« podjetja in svečani proslavi ob prevzemu tovarne. Že konec avgusta pa so bile po vsej »fabriki« in v kraju oglasne deske prelepljene z letaki, ki so vabili na slavnostno proslavo prevzema tovarne. Dogodek naj bi se zgodil 9. septembra 1950 z naslednjim programom: ob 16. uri: svečanost pred tovarno – sodelujejo pevci

in godba; ob 20. uri: svečana premiera drame Miklova Zala v izvedbi gledališke skupine takratnega Sindikalnega kulturno-umetniškega društva Prežihovega Voranca; po tem pa ljudsko rajanje v Titovem domu ...

Po predvidenem scenariju proslave je ob štirih popoldne naša pihalna godba najprej zaigrala državno himno. Po njej je direktor železarne Gregor Klančnik podal »široki delavski masi« poročilo o dosedanjem poslovanju podjetja. Upamo, da ga je skrčil in rezimiral, saj v arhivu muzeja ohranjeno poročilo obsega skoraj 22 strani! Po direktorjevem poročilu je zastopnik državne uprave opravil simbolično predajo podjetja predsedniku delavskega sveta. Naša »pleh muzika« je zaigrala internacionalo, po njej pa je spregovoril predsednik delavskega sveta Maks Večko, oče nekdanjega ravskega župana, in obenem v spomin na ta svečani dogodek odkril pomnik – ingot z zvezdo peterokrako na vrhu, okoli zvezde pa krožen napis: 9. 9. 1950 SMO DELAVCI PREVZELI TOVARNO.

V kulturnem programu je sodeloval še pevski zbor guštanjskega Sindikalnega kulturno-umetniškega društva Prežihovega Voranca, po njem pa je o železarniških uspehih spregovoril tudi sekretar okrajnega partijskega komiteja, ki so se mu priključili še drugi nenajavljeni govorniki.

Za tisti čas je bila to velika zmaga guštanjskih jeklarjev. Železarna in z njo ves kraj sta takrat v resnici spremenila svoj videz, da bi ju človek skoraj ne spoznal. V Koroškem fužinarju je dobro leto pozneje Avgust Kuhar zapisal, da so v 19 mesecih od takrat guštanjski fužinarji dosegali delovne zmage drugo za drugo. Postali so prvaki med vsemi največjimi delovnimi kolektivi Slovenije in nosilci prehodne zastave sindikatov Jugoslavije. Uspešno pa jih je vodil naš »delavski parlament«. Da pa ne bi hvalili samo železarjev, moramo takoj pripomniti, da so pri udarniški gradnji novih železarniških obratov pogosto pomagale tudi ženske in tako prispevale pomemben delež k izgradnji ravske jeklarne. ●

● Vabilo na svečano proslavo prevzema tovarne

● Množica ob odkritju pomnika (9. 9. 1950)

PRAZNIK OBČINE RAVNE NA KOROŠKEM

April – mesec pomladi. Budi se življenje in narava se po zimskem počitku hitro spremeni. Hkrati je april mesec, v katerem naše mesto praznuje svoj praznik.

12. aprila je praznik občine Ravne na Koroškem, letos je minilo 60 let, odkar so Ravne na Koroškem pridobile status mesta.

Letošnji jubilej smo zaznamovali s svečano sejo občinskega sveta, na kateri so podelili občinsko nagrado in občinska priznanja. Letošnji nagrajenec je bil Jože Prednik, ki je prejel nagrado občine za dolgoletno in uspešno delo v društvu upokojencev, na področju kulture in športa. Dobitniki priznanj občine pa so bili: veliko plaketo občine Ravne na Koroškem je prejel Mirko Naglič, plaketo občine Ravne na Koroškem je dobila dobrodelna humanitarna organizacija župnijska Karitas, veliko Prežihovo plaketo je prejel moški pevski zbor Prostovoljnega gasilskega društva Ravne, Prežihova plaketa je bila podeljena društvu Drugi zvoki, velika Klančnikova plaketa Koroškemu nogometnemu klubu Fužinar, Klančnikova plaketa pa vrhunskemu koroškemu plavalcu Damirju Dugonjicu.

V imenu vseh prejemnikov se je za prejeto nagrado in priznanje zahvalil Jože Prednik. Posebej za ta dogodek nam je prebral pesem, ki je značilna za naše okolje in življenje v naši občini. Z njegovim privoljenjem vam jo predstavljam:

MATI FABRIKA

*Ob zvoku sirene in jutranjem hitenju
sveže vode pljusknem si v obraz.
Pridružim se šihnemu vrvenju.
Jutranja ura, žal, prehitro šteje čas.*

In že sem v livarni sredi plina, dima in ropota.

*Tekoče jeklo brizga na vse strani.
Od livarske ponóvce postaja težka roka,
ki kalupe peščene napolniti hiti.*

*Kruh tvoj, Fabrika, naša mati,
bil je težak, a kruh je bil.
Družini fužinarja se ni bilo bati,
prihodnosti se vsakdo je veselil.*

*Zvok sirene nič več se ne oglašá.
Elektronski medij jutraj nas budi.
Da le peč jeklarska ne ugaša.
Tekoče ZLATO še dolgo naj žari.*

Jože Prednik

Praznovanje smo nadaljevali naslednji dan, ko so člani Kulturnega društva literatov Mežiške doline predstavili svoj četrti zbornik. Društvo se ponaša z aktivnimi, a hkrati tudi zanesenjaškimi člani. Predsednik društva Miha Lotrič s ponosom vodi društvo že vse od njegove ustanovitve leta 1998.

Prav za letošnji jubilejni praznik mesta je na literarnem večeru predstavil svojo pesem, ki jo je spesnil prav ob tem dogodku. Z njegovim privoljenjem vam tudi to pesem z veseljem predstavljam:

RAVNE, MESTO JEKLA IN PONOSA

*Stoletja železarji na Ravnah živimo,
tu leto in dan plemenita jekla talimo,
le z veliko znanja jih lahko naredimo
in za njih odličnost nenehno skrbimo.*

*Ko jeklo se kuje, v izdelke oblikuje,
tudi nam jeklarjem ponos se dviguje,
na koncu nam vsem pomeni izdelek
prav kakor našim kmetom pridelek.*

*Širnemu svetu so Ravne poznane,
z imenom v plemenito jeklo vkovane,
naša so jekla ponos, delo in znanje,
zanesljivejši kruh za ravenske jeklarje.*

*Ob 60. obletnici razglasitve mesta
12. aprila 2012*

Miha Lotrič

Za konec naj rečem le še to:

Ravenčani smo lahko ponosni na našo zgodovino. Gotovo pa smo lahko ponosni tudi na posameznike, ki delujejo na različnih interesnih področjih v naši lokalni skupnosti in tako prispevajo k prepoznavnosti naše občine tudi zunaj njenih meja. ●

ŠTEFAN MARFLAK RAZSTAVLJAL V METALU RAVNE

Da lahko umetnost in gospodarstvo stopata z roko v roki, dokazujeta akademski slikar Štefan Marflak in ravenska metalurška družba Metal Ravne. Marflak je namreč že drugič razstavljal v Metalu. Leta 2005 je v Metalovi Štauhariji predstavil ciklus del z železarsko tematiko, tokrat pa je v avli Metalove upravne zgradbe razstavil štirinajst platen iz zadnjega, zelo obsežnega opusa *Ta pot, ta slika*.

Marflak se je rodil pred šestdesetimi leti v Črni, otroštvo preživel v Mežici, nato pa je živel v Ljubljani in Celju. Diplomiral je na Akademiji likovnih umetnosti v Ljubljani pri profesorju Gustavu Gnamušu. Pred leti se je poleg slikarstva ukvarjal tudi z gledališko scenografijo in kostumografijo.

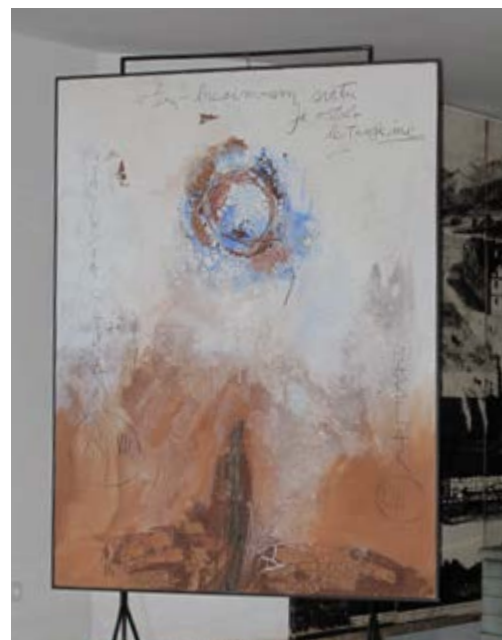
Ko se je pred leti vrnil na Koroško, natančneje na Ravne, se je zelo aktivno vključil v lokalno likovno življenje kot organizator in pobudnik slikarskih kolonij ter mentor mnogim nadebudnim likovnikom. Prav gotovo danes spada v sam vrh koroških likovnih umetnikov.

Minulo ustvarjalno obdobje je zaznamoval predvsem z ekspresivno, psihološko poglobljeno figuraliko, v kateri se je posvečal predvsem ženskemu liku, pogosto s portretnim značajem. Z abstraktnimi, nefiguralnimi podobami se je pred leti s ciklusom *In kaj so ljudje* ko lesovi priklonil enemu največjih umetniških duhov Koroške, Francu Sušniku. S ciklusom *Ta pot, ta slika*, ki je začel nastajati leta 2008, pa je slovensko kulturno srenjo presenetil z likovnimi deli v nenavadni, reliefno poudarjajoči mešani tehniki. Osnovni, lahko bi dejali tihožitni likovni objekti tega neobičajnega cikla, za katerega je leta 2011 prejel nagrado Društva likovnih umetnikov, so bodisi posušene rastline ali fotografije, ki jih Marflak dopolnjuje z raznimi aluzivnimi

znaki. Praviloma v delih uporablja črno-sivo-bel kolorit, v katerega pa včasih zareže z zanj značilno simbolno rdečo barvo.

Podobe v ciklusu so nastajale vzporedno s poezijo, ki jo je slikar gojil že prej, a le-ta ni nikoli tako neposredno vstopala v njegov likovni svet, kjer se sedaj slika in beseda organsko dopolnjujeta:

ta pot
si ti
moja jutranja in večerna molitev
ti
moj neskončni stavek
ti
moja usta
ti
moje oči
ti
moje hrepenenje
ti
vnebohod si
neprešteta popolnost
si
modro, ki je v meni
hočem te prešteti
poljubiti
zadržati
ohraniti
ta čudež
obdržati
TA POT JE

... v tem brezimnem svetu je ostalo le tvoje ime ...

Med ogledom slik Štefana Marflaka v predverju poslovne stavbe Metala Ravne

besedilo Elizabeta Gradnik, Gornjesavski muzej Jesenice – Slovenski planinski muzej
 fotografije Arhiv Gornjesavskega muzeja Jesenice – Slovenskega planinskega muzeja

100 LET ORGANIZIRANEGA SLOVENSKEGA GORSKEGA REŠEVANJA

16. junija bo minilo sto let, odkar je kranjskogorska podružnica Slovenskega planinskega društva ustanovila prvo rešilno postajo. Datum danes velja za začetek organizirane slovenske gorske reševalne službe. V Slovenskem planinskem muzeju v Mojstrani pripravljamo muzejsko razstavo z naslovom Srčni ljudje, ki jo bomo odprli 12. junija, številni in pestri dogodki ob praznovanju pa se bodo odvijali 16. junija v Kranjski Gori in Mojstrani.

Reševanje nekoč ...

PRVA GORSKA REŠEVALNA SLUŽBA JE BILA USTANOVLJENA V ŠVICI LETA 1884.

Na naših tleh delujoče Nemško-avstrijsko planinsko društvo (DuÖAV) je že od konca 19. stoletja tudi pri nas ustanavljalo rešilne postaje. Reševalci so bili gora vajeni domačini, predvsem izkušeni gorski vodniki. Poleg DuÖAV so tudi podružnice Slovenskega planinskega društva (SPD), ustanovljenega leta 1893, imele svoje reševalne skupine oziroma domačine, določene za reševalce.

Z večanjem obiska v gorah je naraščalo tudi število nesreč. Potrebe po ustanovitvi slovenske reševalne organizacije so bile vse večje. Tako je 16. junija 1912 načelnik kranjskogorske podružnice SPD dr. Josip Tičar sklical odborovno sejo, na kateri so ustanovili prvo slovensko rešilno postajo. Vodilno vlogo

... in danes

pri reševanjih so imeli domači gorski vodniki, v obdobju med obema vojnoma pa so jo prevzeli alpinisti, predvsem skalaši.

SLOVENSKA GORSKOREŠEVALNA ORGANIZACIJA JE ŠESTA NAJSTAREJŠA NA SVETU.

Do danes je prerasla v mogočno organizacijo z razpredeno mrežo reševalnih postaj po vsej Sloveniji, z najsodobnejšo opremo in s sodobnimi tehnikami reševanja. Pred 2. svetovno vojno je imela 90 članov, leta 2011 pa 692.

Po 2. svetovni vojni je bil sedež vodstva centrale GRS na Jesenicah, od tu pa je bila razpredena mreža baz, postaj in obveščevalnih točk po vsej Sloveniji. Leta 1952 se je sedež preselil v Ljubljano, postaje kot osnovne enote GRS so postale akcijsko in operativno povsem samostojne, osrednje

▀ Zbor slovenskih gorskih reševalcev leta 1952 na Vršču

▀ Reševanje iz stene

usklajevalno in povezovalno telo pa je postala Komisija za GRS pri Planinski zvezi Slovenije (PZS), ki je v teku let ustanovila tudi svoje specializirane podkomisije. Tako organizirana je GRS pri PZS delovala vse do leta 2006, ko so se slovenski gorski reševalci reorganizirali v samostojno zvezo – Gorsko reševalno zvezo Slovenije. Njene temeljne enote so 17 samostojnih društev in postaj gorske reševalne službe, ki imajo zemljepisno določena območja delovanja.

OSNOVNO POSLANSTVO GORSKIH REŠEVALCEV JE ISKANJE IN REŠEVANJE PONESREČENIH V GORAH IN NA TEŽJE DOSTOPNIH OBMOČJIH.

Danes so vse pogostejša reševanja ponesrečenih zmajarjev, jadralnih padalcev, udeležencev pri soteskanju in tudi delavcev v gozdu. V sto letih so člani GRS opravili najmanj 8241 reševalnih in iskalnih posredovanj. Reševali ali pomagali so vsaj 8567 ponesrečenim in izgubljenim ljudem in v dolino prenesli 1957 preminulih. Vse zahtevnejša alpinistična dejanja in pojav novih športnih dejavnosti od gorskih reševalcev zahtevajo tudi vse težja in raznolika reševanja ter reševalno opremo, stalno telesno in duševno pripravljenost ter usposobljenost v najnovejši reševalni tehniki in dajanju prve pomoči. Veliko pozornost na-

menjajo tudi usposabljanju in obnavljanju znanja ter preventivi in izobraževanju drugih obiskovalcev gora. Leta 1955 so bili med ustanovnimi člani Mednarodne komisije za reševanje v gorah – IKAR.

OPREMA REŠEVALCEV SE OD ZAČETNIH PREPROSTIH, POGOSTO DOMA IZDELANIH PRIPOMOČKOV IN ORODIJ, KI SO JIH UPORABLJALI TUDI PRI SVOJEM VSAKDANJEM DELU, VES ČAS RAZVIJA IN IZPOPOLNJUJE.

S pridom pa se uporabljajo tudi različni dosežki sodobne tehnike, transporta, komunikacije in novi materiali. Veliko ločnico pri reševalnem delu, predvsem glede hitrosti in uspešnosti v bitki za človeška življenja, pomenita začetek uporabe brezžičnih radijskih zvez in helikopterja.

Današnja gorska reševalna služba usposablja svoje kadre po enaki doktrini kot druge gorskoreševalne službe po svetu in je opremljena z najsodobnejšo opremo.

Povezuje se z drugimi humanitarnimi in s sorodnimi organizacijami doma in po svetu, sodeluje z gasilci, civilno zaščito, zdravstvom, policijo, vojsko in reševalci sosednjih držav. ●

POJASNILO IN OPRAVIČILO

V prejšnji številki našega časopisa nam je v naslovu članka na strani 40 ponagajal tiskarski škrat. Pihalni orkester Glasbene šole Ravne na Koroškem si ni priigrjal srebra, kot je bilo pomotoma navedeno, ampak je osvojil zlato plaketo. Glasbeni šoli Ravne na Koroškem in Pihalnemu orkestru Glasbene šole Ravne na Koroškem se iskreno opravičujemo ter glasbenikom želimo še veliko uspeha na njihovi nadaljnji poti.

Uredništvo

besedilo Jože Apat, vodja oddelka Vodenje kakovosti, Metal Ravne
fotografija Jože Apat, Metal Ravne

JEKLARSKI POHODI 2012

Pred nami je 43. leto jeklarskih pohodov. Tradicija, s katero se lahko pohvali le malo katera pohodniška dejavnost. Pa nam ne gre zgolj za tradicijo, temveč je v ospredju druženje prijateljev, katerih prijateljstva so se spletla že pred davnim časom.

Tudi letos načrtujemo štiri planinske pohode.

26. maja smo se povzpeli skozi ruški pragozd do Doma na Osankarici in si ogledali Črno jezero ter kraj zadnje bitke Pohorskega bataljona.

9. junija si bomo ogledali Bohorske slapove.

Konec avgusta bo na vrsti Porezen, za konec pohodniške sezone sledita še poslastica Martuljski slapovi pod Špikom in vzpon na Rovtrski Vršič.

Vodniki jeklarskih pohodov vas vabimo, da se nam pridružite, saj znamo poskrbeti za prijetno vzdušje in varen korak. Vsi izleti so načrtani v dveh inačicah: za tiste, ki zmorejo pet ali več ur hoje, in za tiste, ki so zadovoljni tudi s krajšo turo. Med nami je kar precej starejših, ki kljub letom premagujejo daljše pohode in so lep vzgled zdrave življenjske prakse, da tudi pri sedemdesetih in nekateri tudi pri osemdesetih uživajo v poskočnem koraku in se ne ustrašijo zahtevnejših poti.

Letos sta za nami že dva tradicionalna pohoda. Februarja je bil Binetov pohod in 12. maja tretji Telcerjev pohod. Prav Franci Telcer je »zakrivil« organizacijo jeklarskih, prej železarskih pohodov. Zamislil si je sožitje trdega dela jeklarjev in lju-

bezni do gora, ki zdaj traja že lepo število let in ga je ta oblika organiziranega pohodništva tudi preživela. Nekako smo še vedno pod vtisom njegove karizme in empatičnega odnosa do gora. Tudi letos smo se skupaj s člani Gorske reševalne službe s Prevalj povzpeli po Železarski poti na vrh Uršlje gore. Ob 11. uri je bila krajša spominska slovesnost, s katero smo zaznamovali četrto obletnico Telcerjeve smrti. Ob tej priložnosti smo prebrali utrinek, ki ga je Franci zapisal po enem od mnogih vzponov na svojo goro, z naslovom Rdeča sled na Uršlji Gori, v katerem zelo podoživeto opiše boj gamsa za življenje, ki se konča pod lovskim strelom. To ni obsojanje lova, temveč tenkočutno doživljanje boja živali za preživetje. Zgodba nas je vse presunila in pokazala na rahločutno Francijevo dušo, ki se je znala spojiti z divjino gora.

Na naših pohodih so bile prehojene mnoge poti in zdi se, da noben korak ne ostane brez sledi. Trudimo se to sled nadaljevati in seveda pri tem potrebujemo vaše sodelovanje. Včasih se je treba le odločiti in stopiti v našo vrsto, ki se vedno potruji priti do cilja.

VABLJENI! ●

- ▶ Na vrhu Uršlje gore, pri križu, so se spomину na Francija Telcerja pohodniki letos poklonili že tretjič zapovrstjo.

besedilo Jože Benedičič, Acroni
fotografije Jože Benedičič, Acroni

IzJEMEN

Neverjetna raznolikost pokrajine, pristnost neturistične dežele in prijazni ljudje

Potovanje po Jemnu je nepozabna avantura po starodavnih karavanskih poteh. Jemen je preprosto dežela, ki je obstala v času, kjer življenje poteka kot v zgodbi iz Tisoč in ene noči; je dežela še neodkritih koticov ter zibelka arabske civilizacije.

Potovanje smo začeli v jemenski prestolnici Sani, kjer smo odkrivali ozke uličice arabskega srednjeveškega mesta, živobarvne tržnice (souqe) ter najstarejše mošeje v arabskem svetu. Pot nas je naslednje dni vodila na jug, proti mestu Taizz, kjer smo se srečali s terasastim višinskim svetom ter z ženskami v pisanih oblačilih. Po odkrivanju stare tržnice in ogledu mošeje iz 12. stoletja smo nadaljevali proti Zabidu, centru zgodnjega islamskega učenja in mestu izuma algebre. Z vroče obale Rdečega morja, kjer smo si privoščili dvodnevno zabavo na plažah in peščenih sipinah ter obisk ribje tržnice, smo se povzpeli v naravni park gore Bura. Po dolgih urah sedenja v avtomobilih nam je prijal celodnevni trekning po gorskih vasi-
cah na višini okoli 3000 m (najvišje 3660 m – glej zemljevid). Nadaljevali smo proti vasi Manakha, kjer smo se preizkusili v tradicionalnih jemenskih plesih. Gorovje Haraz je polno kamnitih vasi na najbolj nedostopnih vrhovih ter terasastih polj kave in kata, ki smo jih odkrivali peš in z blaženimi nasmehi na obrazih. Pred povratkom v Sano smo obiskali še imamovo

palačo Dar Al-Hajar. Po tednu dni potovanja po severnem delu dežele smo iz Sane poleteli na vzhod proti vadiju Hadramaut, najdaljši suhi rečni strugi na Arabskem polotoku. Naš prvi cilj je bilo mesto Saiywun, potopljeno v morje palmovih dreves. V Tarimu smo odkrivali palače iz različnih obdobij in slogov. V Shibamu – puščavskem Manhattnu smo zvižali vratove, ko smo poskušali s pogledi objeti vrh šest- do osemnadstropnih hiš iz blata. Ritem življenja bibličnih časov smo okusili v vasi-
sah vadija Doan, enega izmed najbolj odmaknjenih, vendar čudovitih krakov Hadramouta. Sprehodili smo se skozi blatne vasi ter ob vzponu na planoto uživali v veličastnem pogledu na

- Otroci, otroci, otroci ... vse polno jih je bilo, ko smo obiskovali vasi in tudi manjša mesta. Večinoma niso navajeni na turiste, saj le-ti v odročnejša območja le redko zaidejo. Prav zato je bil to »pravi domači praznik« in takoj ko smo stopili iz avta, je bila okoli nas vedno gruča otrok. »Sura, sura, sura,« so se drli, prerivali in vsi so se hoteli fotografirati. Kaj hočeš, seveda smo jim ustregli in usmerili fotoaparati proti njim ter jih ovekovečili.

globoko razbrazdane suhe rečne doline pod nami. Nadaljevali smo proti obali Arabskega morja. Ustavili smo se v nekdanjem kolonialnem pristanišču Al-Mukalla. Od tu smo poleteli na Sokotro, kjer smo zadnji teden našega popotovanja raziskovali obalo in notranjost tega fantastičnega »Galapagosa« Indijskega oceana. Naravni otoški park z vegetacijo in modrimi lagunami ter raziskovanjem jam in podvodnega tropskega sveta nas je popolnoma prevzel. Kampirali smo na plaži, odkrivali

čudovito naravo otoka na krajših in daljših trekingih, ob večerih posedali ob ognju in si pripovedovali šale, predvsem pa neskončno uživali. Po tednu rajске Sokotre smo se vrnili v Sano, kjer smo zadnji dan namenili za nakupe spominkov in zbiranje še zadnjih jemenskih vtisov pred odhodom v Evropo.

Jemen je še relativno neodkrita arabsko-muslimanska dežela, množičnega turizma še ni, z malo sreče in dobrimi šoferji smo našli vasi, kjer otroci niso prosili za svinčnike in bonbone,

- Sana je eno od starodavnih jemenskih mest, katerega nastanek sega v daljno obdobje dinastije Sabejcev iz 6. stoletja pred našim štetjem. Najstarejši pisni vir, ki omenja mesto, sega v 1. stoletje našega štetja. Sana se nahaja na nadmorski višini 2400 m. V starem delu mesta – jemenski prestolnici in eni od najstarejših medin v arabskem svetu smo prebili nekaj dni na začetku ter koncu potovanja – tako smo se lahko po mili volji sprehajali po ozkih slikovitih uličicah med večnadstropnimi opečnatimi hišami, občudovali fascinantno arhitekturo in se izgubljali v labirintih barvitih in živahnih tržnic (sukov).

- Punce, dekleta, žene – vse so zakrite. V večini države so ženske zakrite in izza tančic se vidi le oči, na zahodu ob obali Rdečega morja je nekoliko več svobode. Za razliko od otrok se ženske ne želijo fotografirati in treba je biti precej spreten, da v objektiv ujameš kak zvedav pogled.

- Tržnica v Sani – jemenski svet je tudi svet kulinarike. Prav nič nas ni motilo, da ne poznajo svinjine, na jedilniku je ponavadi veliko zelenjave, sadja, riža in kruha. Fasuljo in hobs – specialiteto, ki je podobna našemu pasulju in kruhu – smo jedli skoraj vsak dan. Začimb je na pretek, prodajajo jih na tržnicah in ena od bogato založenih »polic« je tudi na tej sliki.

kjer so nas domačini v svoje domove vabili na čaj ali kosilo iz pristnega gostoljubja in brez namena, da bi nam kaj prodali. V gorskem svetu smo splezali na vrhove, ki jim včasih še domačini niso vedeli imena, raziskovali zapuščene vasi iz blata, odkrivali samotne zalive na Sokotri in še veliko drugega. V Sani smo bivali v starem delu mesta, le nekaj ulic nas je ločilo od velikega bazarja. Po deželi smo potovali z džipi in izkušeni mi šoferji, ki so nas v nekaj dneh navadili na jutra, polna šal in

- Gorovje Haraz se nahaja med Sano in Rdečim morjem – prečudovita pokrajina, ki smo jo z užitkom »požirali z očmi«, ko smo ubirali poti čez drn in strm. Kot bi gledal film, se ti slike terasastih polj vrstijo pred očmi. Višina ni zanemarljiva, saj se gorovje razteza tudi preko 2500 metrov nadmorske višine.

- Otok Sokotra – naravna znamenitost so tudi peščene sipine, ki segajo prav do morja. Jutranje »garanje« pred zajtrkom na eno od sipin je bilo kmalu bogato poplačano z izjemnim pogledom na jutranje prebujanje narave. Le oblaki – ki smo jih mimogrede le redko srečali, malo zakrivajo tisto prečudovito svetlobo, s katero je postreglo prebujajoče se jutro.

norčij, sporazumevanje z osnovnimi arabskimi izrazi, obvezno uporabo izraza »inshallah«, vsakdanje popoldansko žvečenje kata in še mnogo drugega.

Če si želite še več Jemna, pogledjte na <http://www.mojalbum.com/benedicic>. •

- Life, life, life ... Sokotra – otok, skoraj odrezan od sveta, brez elektrike in brez signala na mobilnih telefonih, le nekaj je asfaltiranih poti, a večina je makadam. Bele plaže, zeleno morje, kampiranje na plažah in pripovedovanje šal in zgodbic ob ognju za popestritev večera – to je pa res življenje ...
- Bottle tree in Dragon tree – najbolj znani drevesi, ki sta prava simbola otoka. Deblo prvega spominja na buteljko. V tej »steklenici« se res skriva zaloga vode, s katero pa bi se odžejali samo enkrat – ker je strupena. Za domačine je precej bolj pomembno in uporabno zmajevo drevo s krošnjo, podobno dežniku. Če v njegovo skorjo zarežemo, priteče iz nje smola. Ta pa ni kar tako, ampak je krvavo rdeče barve – uporabna v naravni medicini, kot sestavina dišav, kot kadilo (mira) in še marsikaj ...

PTIČJI ŠPIK

Menišček, majhen ptič,
tam v smrekah se drži,
manjši resda je kraljček,
a razlike skoraj ni.

V duplu gnezdo si pripravi,
gnezdilnico poišče rad,
če kak mojster jo napravi,
jo naseli na pomlad.

Z gnezdodom trudi se samica,
gospod okoli žvrgoli,
morda to se zdi krivica,
a on za ozemlje le skrbi.

Če za damo drug se poteguje,
nastane hitro hud pretep.
Srčno samico, dom varuje,
čeprav ga je za majhen žep.

Skrbno samica gnezdo dela
iz pajčevin, dlake in mahú,
s tem bo svoje malčke grela
in bo pred mrazom brez strahú.

Če toplo leto se obeta,
zneso dvanajst jajc celó,
da vsa primerno so ogreta,
poskrbi to drobceno telo.

Takrat samček se na delo spravi,
nanosi samički gosenic in žuželk.
Da res dobro to opravi,
išče na tleh, v vrhovih jelk.
Ko se mladički izvalijo,
je dela vrh glave in še čez,
da skoraj enako vsi dobijo,
morata urna biti, res.

Če pomlad hladna se obeta,
mladičkov manj se izvali.
To je uganka, res presneta.
Je ne rešim jaz. Jo morda ti?

Ko prvi ptički odletijo,
ko se hraniti naučé,
se brž osamosvojijo
in vsak po svoje odleté.

Prazno gnezdo ne sameva,
že nov zarod se valí,
tako drugi rod uspeva,
to največkrat se zgodi.

Žal vsi mladi ne doživijo,
da dočakali naslednjo bi pomlad.
Sovražniki in zime jih pestijo,
premnog umre še rosno mlad.

Narava kruta je pač taka,
toda narava dobro ve,
če preživela bi res ptica vsaka,
je jasno, da tako ne gre.

To je selekcija narave,
da le močni preživé
in tak, ki je bistre glave.
Velja za ptice, za človeka ne. ●

Ko ni več vedel, kako bi še ustregel svoji ženi,
je domov začel prihajati v rožicah.

●
Seks je edina situacija, kjer ni zamer, če ti partner obrne hrbet.

●
Prdec je oblika duhovnega stanja, ki ima
neposredni učinek na vse prisotne.

●
Ljudje z dvojnimi merili so v bistvu dokaj načelni:
ena merila veljajo za njih, druga pa za vse ostale.

● ● ● **KARIKATURA**

avtor Boter Špik

SMEH JE POL JABOLKA

HRANA

Mlad zaljubljeni par v restavraciji.

"Tako si sladka, da bi te kar pojedel!" je rekel mladenič.

"Tudi ti si sladek in tudi jaz bi te lahko kar pojedla!" je rekla ona.

"Bosta povrhu še kaj spila?" ju je vprašal natakar.

SUH IN MOKER

"Lojze mi je rekel, da je suh kot poper, pa sem mu posodil deset tisočakov!"

"Lažnivec! Meni je pa rekel, da mu voda teče v grlo, pa sem mu tudi posodil deset tisočakov!"

FANTASTIČEN ORGAN

Prijateljci v operi.

"Tenorist ima pa res fantastičen organ!" je rekla prva.

"Pa tudi njegov glas ni slab!" se je oglasila druga.

MOŽGANSKI KRIŽKRAŽ

AVTOR: DRAGO RONNER, ACRONI	OKRASNI PREDMETI	FR. LETALSKI KONSTRUKTOR (LOUIS)	RAVNINA	STARA RUSKA DOLŽINSKA MERA	PREBIVALEC ČIČARIJE	SOKRATOV TOŽNIK	LEN ČLOVEK	ČEŠKI VIOLINIST ŠEVCIK	PETIT JE VRSTA TISKARSKIH ČRK.	ZAJEDAVSKI GRM, PTIČJI LIM	SKETOVA JUNAKINJA (MIKLOVA ...)	DEKLE, KI SPREMLJA NEVESTO K POROKI	BLERIOT JE FRANC. LETALSKI KONSTRUKTOR.	NEKDANJI AVSTRIJSKI ALPSKI SMUČAR (HANS)	MESTO V FRANCIJI	NEKDANJI RODOVI V ITALIJI	
PRIPRAVA ZA OBRAČANJE									MESTO NA SEVERU MADŽARSKE				LUTKAR MAJARON JAP. SMUČ. SKAKALEC (TAKANOBU)				
LESENO PIHALO									PRIPADNIK MARONITOV								
									MAJHEN JEŽ								
ZAČETEK RUSKEGA PREGOVORA																	
JAPONSKI PISATELJ (HAKUSEKI)					JADROVJE NA LADJI NEKD. JAP. POLITIK (HIROBUMI)										OSKAR LANGE SREDOZEM. KULturna RASTLINA		
REKA V JUŽNI ITALIJI						MORSKA RIBA AMERIŠKA ZVEZNA DRŽAVA					MALAJSKO LJUDSTVO NA BORNEU						
JOHN OSBORNE			FRANCOSKI NOGOMETNI TRENER WENGER	GOROVJE NA SLOVAS. IN POLJSKEM PRISTAŠ NOETIKE						TROPSKI SADEŽ	VRSTA HRASTA ELEKTRIČNI SUŠILEC ZA LASE				MATEMA- TIČNI ZNAK ZA ENAKOST	RUDI ČAČINOVIČ	
ETILNI ALKOHOL							KONRAD ADENAUER	POKRAJINA V ETIOPIJI AFRIŠKA GOZDNA ŽIRAFI					KATRAN				
DIJON JE MESTO V FRANCIJI.	MAKEDON. POLITIK GLIGOROV	GRŠKA ČRKA PREDMOLIL- LEC V MOŠEJI			DREVO TROPŠKE AFRIKE ŽILA DO- VODNICA				NIKALNICA				PASJA PASMA KOREJSKA DENARNA ENOTA				
KONEC PREGOVORA																HERCEGOVEC	
PREMOŽE- NJE, IMETJE							ANTIČNI BOJOTIJEK				KRAJ PRI PODNARTU						
ZGODAJ ZRELO SADJE							SLOVENSKI NOGOMETNI TRENER (BOJAN)				SORLI IVO						
OMEČITEV						OZD JE MESTO NA MADŽAR- SKEM.	MESTO V MOLDAVIJI						NAJDALJŠA REKA IBERSKEGA POLOTOKA				